THOMAS CANTIPRATANUS

Vita S. Lutgardis

SABBATISMUS

Thomas Cantipratanus (c. 1201–1272)
Vita S. Lutgardis

Textus latinus: in dominio publico.
Translatio, concordantia et editio © 2026 Inversiones San Juan Diego (Sabbatismus). Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0).

Sabbatismus: officina editoria fundationis Inversiones San Juan Diego, San Pedro Sula, Honduras.
Litteris EB Garamond et Cinzel compositum.
sabbatismus.com

PROLOGUS.

Dominae Reuerendae, et in Christo plurimum diligendae Hawidi; concessione diuina in Aquiria Abbatissae, totique cum ea sanctissimo Conuentui, Frater officio Supprior, sed Fratrum Praedicatorum minimus, salutem; et bene hoc, quod sibi.

Officium personae et Ordinis; et si non nomen proprium, in salutatione posui; ut scilicet autoritas in Officio et Ordine commendetur; nec tamen opus sequens nominis insinuatione uilescat. Sicut me non solum uestra, immo multorum monasteriorum caritas et amor, quem specialissimum erga personam habebam, flagrantissimus incitauit. Vitam piae Lutgardis utcumque descripsi; tribus libris opus omne distinguens; secundum triplicem statum in anima, inchoantium, proficientium, et perfectorum. Primus quidem, quomodo in ordine S. Benedicti conuersionis sanctimoniam inchoauit: secundus, quomodo ad Cisterciensem Ordinem transeundo profecit: quid autem annis undecim ante mortem et in morte et post mortem per eam Dominus dignatus est operari, quasi perfectionis gradum liber tertius obtinebit et continebit.

Nec credo uitam alicuius, quae tot uirtutum insignia et mirabilium ac miraculorum praerogatiuas in se contineat, a multis retroactis annis fuisse descriptam. Si autem quaeritur, quomodo

legentibus fidem faciam de iis omnibus, quae conscripsi: breuiter dico, quod ipse Christus testis et iudex sit, quod plurima ex iis ab ore ipsius piae Lutgardis, sicut familiarissimus eius, accepi: et in iis nullum ita temerarium credo, qui eius testimoniis contradicat: caetera uero a talibus me percepisse profiteor, qui nequaquam a ueritatis tramite deuiarent. Pleraque etiam, et reuera magnifica, scribere non consensi; uel quia non intelligibilia rudibus essent, uel quia testimonium conueniens non inueni. Cum ergo caritas omnia credit, omnia sustinet; peto ab iis, quibus Deus spiritum suae caritatis infudit, ut credant his siqua sunt sancta, siqua utilia, siqua ueritati consona proponuntur; simulque sustineant patienter, siqua minus apte, siqua minus litteratorie uel indiscrete posuero: quae tamen propter haec minus debite ab improbis repelluntur. Bonorum enim ingeniorum, ut dicit gloriosissimus Augustinus, insignis est indoles, in uerbis uerum amare, non uerba. Neque enim aurum minus pretiosum est, quod de terra tollitur; neque uinum minus sapidum, quod de uilibus lignis excipitur. Ergo non solum uos, sed omnium monasteriorum Brabantiae coetus uirginum, Vitam piae Lutgardis suscipiant; ut quae in fama uirtutis notissima omnibus fuit, ipsa breui libelli huius insinuatione plenius innotescat; augeatque legentibus uirtutem et meritum, quibus praescriptum aderit uirtutis exemplum. Valeat uestra sancta et sincera benignitas, et mei uos memores in orationibus uestris Diuina pietas incolumes tucatur; Amen.

VETUS DIVISIO.

Lib. I Cap. I. De ortu et infantia eius.

II Quomodo procata est a quodam iuuene; et per uisionem Christi conuersa penitus, et subito liberata.

III Quomodo quaedam deuota et nobilis matrona praedixit eam quasi alteram Agnetem futuram.

IV Quomodo Miles quidam eam procabatur: et ipsa uiriliter repulit eum, et confudit.

V Quomodo Miles idem uoluit eam uiolenter rapere, et ipsa miraculose euasit.

VI Quomodo praedixit Satelliti Militis saeuienti in eam grauissimum infortunium.

VII Quomodo confusioni restitit, quando apud S. Trudonem obuius ei fuit populus reuertenti.

VIII Quomodo B. Virgo consolata est eam, quando timuit in uerbis quibusdam Monialium.

IX Quomodo B. Catharina apparuit ei.

X Quomodo uisa est a toto conuentu in aëre suspendi.

XI Quomodo claritas solaris uisa est de nocte ad eam descendere.

XII Quomodo Dominus compatienti infirmis, dedit ei gratiam sanitatum; et postea ut intelligeret Psalterium et postea ut, perditis istis, gratiam Dei, quoad uiueret, impetrauit.

XIII Quomodo in aliquo tribulata, rapiebatur in spiritu, et sugebat de latere Domini mirabilem dulcedinem.

XIV Quomodo apparuit ei Joannes Euangelista in modum aquilae, et quid illi ostensum sit per illam aquilam.

XV Quomodo Christus sibi apparuit in cruce affixus, et ipsa osculata est uulnus eius.

XVI Quomodo uidebatur ei quod manus suae oleum distillarent.

XVII Quomodo consecrata fuit, et qualiter uisa fuit corona aurea poni super caput eius; et hoc duobus uidentibus.

XVIII Quam perfecte Agnum secuta fuerit Christum.

XIX Quomodo ipsi cantanti Christus uisus est applaudere, in specie agni.

XX Quomodo Priorissa in monasterio S. Catharinae facta est.

XXI Quomodo Christus manum suam mediam posuit, quando uiolentiam passa est in osculo cuiusdam Abbatis in eodem monasterio: et quantum fugienda sunt oscula uirorum feminis religiosis.

XXII Quomodo transiuit ad Ordinem Cisterciensem, de Ordine S. Benedicti.

Lib. II Cap. I. Quomodo B. Maria apparuit ei, cum timeret se eligi in Abbatissam; et quod miraculose non potuit Gallicum addiscere.

II Quomodo B. Virgo conquesta est de grauitate Albingensium, et propter hoc iussa est septem annis continue ieiunare in pane et cereuisia, tantum ut Dominus propitiaretur populo suo.

III Quomodo Mag. Jacobum de Vitriaco liberauit a quadam grauissima tentatione.

IV Quomodo quemdam Simonem, Fouiacensem Abbatem, liberauit a Purgatorio, uiolentissimis precibus ad Deum factis.

V Quomodo uoluit certificari super statu suo; et apparuit omnibus uidentibus iuuenis splendidus ad consolandum eam.

VI Quomodo mori desiderabat, et apparuerunt ei uulnera Christi, clamantia ad eam pro peccatoribus.

VII Quomodo Innocentius Papa III mortuus, statim apparuit ei.

VIII Quomodo Mag. Joannes de Liro apparuit ei statim mortuus; et quid Christus dixit ei, dum plangeret illum mortuum.

IX Quomodo secundo reuelatum est ei, ut alios septem annos pro peccatoribus ieiunaret: et sicut ipse Christus Patri se pro peccatoribus in sacramenti sacrificio quotidie se offerebat, sic et ista se Christo offerret.

X Quomodo daemon apparuit ei, et dixit se decepisse quamdam Monialem; et quomodo illa Monialis liberata est.

XI Quomodo quaedam Moniales ab incolis daemonibus liberatae sunt per eam.

XII Quomodo quaedam Yolendis Monialis, praemonita ante mortem per eam, apparuit post eam.

XIII Quomodo soror sua mortua apparuit ei.

XIV Quomodo prohibita fuit omni die Dominico accedere ad Sacramentum Altaris.

XV Quomodo daemon apparuit ei in morte cuiusdam Sororis.

XVI Quomodo daemones frequenter apparebant ei, et quomodo timebant eam.

XVII Quomodo metuebat se non bene semper dixisse Horas debitas: et propter hoc quidam missus a Domino, securam fecit eam.

XVIII Quomodo flamma uisa est exire de ore eius, dum cantaret.

XIX Quomodo communicata Corpori Domini, noluit carere prandio; sed dixit Domino ut quamdam debilem Monialem occuparet reliquiis cogitationum: et sic factum est et probatum.

XX Quomodo eadem Elisabeth curata fuit, ipsa orante.

XXI Quomodo desiderauit martyrium pro Christo sustinere, et illo desiderio rupta est uena contra situm cordis sui, et in mirabili copia effudit sanguinem; et sic Dominus dixit ei, quod exinde acciperet meritum Agnetis in martyrio.

XXII Quomodo quaedam Domina Machtildis Monialis recepit auditum perditum, per impositionem digiti eius.

XXIII Quomodo memor passionis Christi, in contemplatione uisa est a quodam Presbytero, quasi perfusa totaliter sanguine.

XXIV Quomodo quemdam Dominum Tymerum Militem, uirum flagitiosum, uiolentissimis precibus conuertit ad Dominum.

XXV Quomodo Monialem a tentationibus liberauit; et eadem miraculose, quod precabatur, obtinuit.

XXVI Quomodo cuidam mulieri grauiter tentatae praedixit, quod deberet in Parasceue mori.

XXVII Quomodo quidam uir, in solo conspectu eius, est contritus pro peccatis, et satisfaciens liberatus.

XXVIII Quomodo epilepticum sanauit.

XXIX Quomodo in festo omnium Sanctorum ei multitudo Sanctorum apparuit.

XXX Quomodo Dominae Sibyllae, grauatae seruitio eius, per uocem nocte responsum fuit.

XXXI Quomodo quidam desperatus, loquens ei, lucidissimam claritatem super eam uidit, et confortatus est.

XXXII Quomodo in Cantico, Te Deum laudamus, B. Virgo apparuit ei.

XXXIII Quomodo compatienti cuidam pauperculae, Dominus dixit ei, Portio mea.

XXXIV Quomodo in multis spiritu prophetico claruit: quomodo et nomen et meritum cuiusdam Virginis Osannae designatum fuit per eam, quod per annos multos ignoratum erat.

XXXV Quomodo cuiusdam apostatae reditum ad Ordinem praedixit.

XXXVI Quomodo Ducissae Brabantiae mortem praedixit.

XXXVII Quomodo cuidam mulieri tentationem occultam praedixit, et liberauit eam.

XXXVIII Quomodo quemdam, uexatum in Confessionibus audiendis, precibus liberauit.

XXXIX Quomodo duo Angeli uisi sunt deducere eam ad altare; et alia uice ante mortem B. V. Mariae et B. Joannis Baptistae adstare ei ex utroque latere.

XL Quomodo ignotae linguae scientiam habuit in consolatione cuiusdam mulieris, quae desperata fuerat: et quomodo liberata est per eam.

XLI Quomodo diutius flenti pro peccatoribus apparuit Dominus, et manu propria abstersit lacrymas ab oculis eius.

XLII Quomodo quinque annis quotidie uisitata est ab Angelis, et frequenter a Matre Domini uel Apostolis; et tamen nihil suffecit ei nisi solus Deus.

XLIII Quomodo uixit in triplici statu: et hoc fuit iacere in triplici lectulo Cantici Canticorum.

Lib. III CAP. I. De eo quod undecim annis ante mortem caeca effecta est; unde consecuta est splendidius lumen interius.

II Quomodo sanctae memoriae Jordanis, Magister Ordinis Praedicatorum, apparuit ei; et dixit, se esse inter Apostolorum et Prophetarum choros.

III Quomodo tertio septem annos ieiunando consummauit.

IV Quomodo Cardinalis Jacobus, mortuus in Roma, quarto die, raptae in caelum apparuit; et dixit, se liberatum a Purgatorio.

V Quomodo praedixit annis quinque diem obitus sui.

VI Quomodo eodem anno in Vigilia natiuitatis Domini dictus Magister Jordanis apparuit ei; et dixit, instare mortem eius.

VII Quomodo quarto anno ante mortem eius, grassante per multa regna gente Tartarorum, cum timeretur quod uentura esset per totam Teu-

toniam, praedixit non esse uenturam, sed retro abituram.

VIII Quomodo D. Balduinus de Barbenchon, Prior de Oignies, demonstratus est ei post mortem.

IX Quomodo contemplabatur faciem Christi, secundum illud Cantici; Anima mea liquefacta est ut dilectus etc. Inuenerunt me.

X Quomodo audiente Moniale facta est uox super eam, Deliciae meae esse cum filiis hominum.

XI Quomodo anno uno ante mortem eius, Christus tantum tria requirebat ab ea.

XII Quomodo Paschali tempore ante mortem, apparuit ei Dominus Christus, cum Maria matre sua; et praedixit ei mortem suam.

XIII Quomodo diebus quindecim ante mortem eius, apparuerunt ei B. V. Maria et B. Joannes Baptista, et quidam amici eius speciales qui iam defuncti erant, praedicentes ei excessum mortis: et gloriosissima responsio eius, quomodo poterat cognoscere ac discernere inter Sanctos, qui in multitudine apparebant.

XIV Quomodo Sorores, quae erant in infirmaria, redarguit; et praedixit, quod post mortem eius Dominus corriperet eas: et qualiter hoc factum est.

XV Quomodo amicus quidam eius secularis grauiter peccauerat, et meruit indulgentiam per preces eius; et non solum ipse, sed omnes quos ipsa dilexit, et qui eam diligebant, et spem haberent in ea, benefaceret eis Dominus propter eam.

XVI Quomodo mortua fuit, et quid egit in morte: et quomodo dixit, exercitum caelestem esse in claustro, quando intrabat mors.

XVII Quomodo ante mortem oculos apertos postea non reclusit: et quid senserunt aliquae in morte eius: et qualis fuit facies eius in morte, et post mortem.

XVIII Quomodo quaedam Soror habuit manum impotentem; et per attactum corporis eius, ubi lauabatur, sanata est.

XIX Quomodo multis annis praedixerat, quod mihi sufficere deberet minor digitus suus post mortem suam, qui manum eius affectaueram, et quam miraculose hoc adimpletum sit.

XX Quomodo corpus eius sepultum fuit.

XXI Quomodo apparuit cuidam Moniali, et quomodo sine Purgatorio dixit se transiuisse, et liberasse multas animas de Purgatorio; et praedixit aliam morituram, et mortua est immediate post.

XXII Quomodo pestem, quae inter Moniales secundum prophetiam eius uenerat, uisa est sedasse in uisione cuiusdam Monialis.

XXIII Quomodo nobilis puella Beatrix sanata est per uelum eius.

XXIV Quomodo D. Alardus Capellanus sanatus est.

XXV Quomodo Oda Suppriorissa sanata est.

XXV Quomodo quaedam Monialis probat uirtutem eius in liliis positis ad tumulum eius.

XXVII Quomodo Maria de Andena a dolore capitis ualidissimo per uelum eius sanata est subito.

XXVIII Quomodo cingulo eius quaedam matrona liberata est, in partu periculose laborans: et hoc idem expertae sunt multae aliae.

LIBER PRIMUS

De uita S. Lutgardis in ordine Benedictino peracta.

CAPUT I. A matrimonio et amore uirorum animus auocatus amore diuino constringitur.

Pia Lutgardis Virgo, ex illa quondam famosissima ciuitate Tungrensi, matre nobili, patre ciue, originem duxit. Pater itaque tenerrime filiam diligens, et secundum fastum seculi eam cupiens prosperari; uiginti marcas argenti, cum illa adhuc esset infantula, cuidam credidit mercatori, ut ex iis medio tempore, quo paruula cresceret, multiplicatis copiis paraphernalia nupturae filiae in dotibus augerentur. Puella autem crescens, et quid pro se fiebat agnoscens, prout talis aetas uelle poterat, ad coniugium inhiabat. Sed pius Dominus, prouidus futurorum, qui uocat ea quae non sunt tamquam ea quae sunt, frustrato patris consilio, de Lutgarde, sponsanda sibi, aliter disponebat. Ille enim qui deputatam Lutgardi pecuniam per mercationes susceperat ampliandam, frequenter in Angliam transiens, et per infortunia diuersa dissiliens, usque ad unam marcam uiginti marcas totaliter dissipauit. Nec ista tamen intentionem patris aut effrontem impudentiam filiae a proposito reuocassent; nisi piae matris instantia mentem filiae, modo minis, modo blanditiis euicisset. Dicebat enim mater filiae, et hoc saepius inculcabat: Si nubere Christo

uolueris, monasterium tibi, ubicumque uolueris, honestissimum praeparabo. Si uero uirum mortalem elegeris, nullum alium nisi uaccarum custodem habebis. His ergo et huiusmodi uerbis illa praeclara mulier, et uiri uotum, et filiae uoluntatem ad melioris conditionis propositum inclinauit. Fuit tamen in ornatu uestium, quamdiu degit apud patrem; sed iocos inhonestos fugit, et amatorias confabulationes, et ineptias penitus puellares: et mirum in modum, cum necdum cognosceret Dominum (nec enim ei tunc in aliquo fuerat reuelatus) in corde tamen, cum sola esset, sentiebat interius nescio quid diuini. Et reuera ex tunc sibi templum habitationis suae dignissimum in Lutgarde Dominus praeparabat. Obtinuit ergo cum gratia diuina ius maternum in filia: et annorum paulo plus quam duodecim aetate adepta, in monasterio S. Catharinae, iuxta oppidum S. Trudonis in Hasbania, inter Moniales Ordinis S. Benedicti, diuino seruitio mancipatur.

Quam cum iuuenis, diuitiis pollens et genere, procaretur, animum interdum coepit uerbis illius leniter inclinare. Cumque tempus et locum iuuenis obseruaret, clam de nocte domum, in qua uirgo iacebat, adire tentabat. Nec mora: cum accessisset, repentino timore correptus aufugit. Institit ergo diabolus miris modis, ut ad consensum. puellarem animum inclinaret: sed frustra, quia Omnipotens non permisit. Cumque ad colloquium iuuenis simplex quandoque puella sederet, apparuit ipsi Christus in ipsa humanitatis forma, qua inter homines quondam fuerat conuersatus; et pectori uestem detrahens, qua

uidebatur obtectus, uulnus lateris ostendit, quasi recenti sanguine cruentatum, dicens: Blanditias inepti amoris ulterius non requiras: hic iugiter contemplare quid diligas, et cur diligas: hic totius puritatis delicias tibi spondeo consequendas.

Tali igitur Lutgardis oraculo pauefacta, statim oculis cordis haesit, quid uidisset excipere: et quasi columba meditans, in fenestra ad introitum solaris luminis, ostium crystallinum arcae typici corporis Christi pertinaciter obseruabat. Mox flore carnis abeso, uultu palluit, ut omnis amans: et superno interius splendore lustrata, totius uanitatis se sensit amisisse caliginem. Quam dum die quadam matrona quaedam nobilis et deuota uidisset, spiritu prophetiae intulit, quod subiungo: Tu, inquit, ut uideo, bona Agnes, et uere Agnes altera eris. Nec mora uenit iuuenis, et de proposito sermone coepit replicare sermonem. Cui illa, ut quondam Agnes beatissima hianti ore respondit: Discede a me, pabulum mortis, nutrimentum facinoris, quoniam ab alio amatore praeuenta sum.

Sed et alius quidam iuuenis, in armis Miles strenuus, Lutgardem, Deo iam sincerius inhaerentem nihilominus adamauit. Hic cum multis iam annis renitentem animo procaretur; illa eum decenter primo, et postmodum seriosius auertebat. Cumque uideret Militem in stultitia pertinacem, ab ea illo in tempore contumeliosis sermonibus est repulsus.

Despectum ergo se dolens Miles, quid facere possit excogitat; et accidit quod Lutgardis, a sorore sua per nuntios accersita, iter arriperet: cui iuuenis obuius cum turba satellitum eam rapere

nitebatur. Mox puella, equo quo sedebat exiliens, a manibus se iuuenis uiolenter extorsit; et tota nocte fugiens, per ignota siluarum, Angelico ductu, ad domum nutricis mane peruenit. Quam ut nutrix uidit, suspicata raptum, dixit: Numquid te iuuenis ille hac nocte uiolenter oppressit? Cui illa: Non, inquit. Nec mirum si nutrix hoc suspicabatur, ut diximus: Serui enim eius, ut uiderunt praecedenti uespere iuuenem super se cum manu ualida uenientem, fugerunt; et ut in talibus mos est, inclamauerunt iuuenem ut raptorem. Et ille uoce clamantium pauefactus, cessauit a persecutione Virginis, et aufugit. Occasione igitur huius clamoris et fugae, in suspicionem hominum innocens puella deuenit.

In hoc autem euentu quiddam factum est, quod nequaquam est silentio pertranseundum. Satelles quidam, cum ad rapiendum Miles equo eminus descendisset, in tenendo equo obsequium familiare praestabat. Hunc Virgo Lutgardis, frustratis uiribus Militis, animo pertinacem inspiciens; non tam imprecata, quam praeuidens, inclamauit: Manu, inquit, qua lora equi tenes Militis, infestantis, opera in proximo facies, quibus in hoc seculo temporaliter confundaris. Vide ergo lector quam cito hoc sit et ueraciter insecutum. Rediens enim domum, manu illa, qua fraenum tenuerat, uxorem propriam mox occidit; et propter hoc expulsus de patria, bonis omnibus est priuatus.

Nec multo post rediens a sorore in oppidum S. Trudonis, eques cum famulis ueniebat. Concursu ergo populi curiosius glomerata, ibi immenso

coepit erubescentiae pondere fatigari, statimque Christum reduxit ad mentem; et fortiter animo imperans, mox uelum a facie manu iniecta dimouit. Christo sic inquiens: Pro nobis, innocentissime omnium Domine; pro nobis, pulcherrime, uestibus spoliatus, ad columnam ligatus es, et in derisionem furentis populi chlamyde purpurea indutus; et serto spineo coronatus, nudus in patibulo pependisti: nihil ergo inueniens quod rependam, pudorem istum tibi offero pro te spretum. Mira res uix uerba compleuit; et in reuelatione faciei eius confusa populi multitudo discessit. Ipsa uero ad monasterium rediens, in bonis potioribus Domini, ab illa die et deinceps proficiens, exultauit [fratri quidem Bernardo, Fratri Ordinis Praedicatorum, et Poenitentiario Domini Papae, non utique sicut mihi, quia digniori et magis ad capiendum idoneo spiritu, cuncta cordis sui secreta totaliter reuelauit. Credo tamen quod non minus totaliter et si minus digno mihi hoc dixit: et ipse consentio, quod ante diu Dominum rogauerat, ut ei aliquando mitteret confusionem, in qua posset Passionis Dominicae confusionen praesentialiter imitari.]

Hinc igitur ab omni fere locutione et consolatione hominum sequestrata, tota caelestibus inhiabat. Cumque nonnullae aemulae arctiorem eius uitam carperent, quam non poterant imitari; dixerunt: Sinite eam adhuc, dum feruor in cursu est: postea uidebitis, cum tepuerit, illam cum rubore repetere, quae nunc stulta contemnit. Haec cum Lutgardis audiret, coepit humiliter de se ipsa pauere; et an forte futura essent, quae aetate pro-

uectiores de ea dicerent, cum gemitu formidare. Cui B. Maria Virgo in uultu congratulantis apparens; Non, inquit, dilectissima filia, non ita erit, ut metuis; nec paueas recidiuum: mea te solicitudine protegente firmaberis in salutem, nec minuetur in te uirtutis actus aut gratia; sed de die in diem semper cumulabitur tibi ad coronam. Praeclara utique et ineffabiliter amplectenda promissio. Verumtamen dum ipsa in oratione aut contemplatione Domino dulciter iungeretur, et eam aliquod urgens negotium euocaret, quasi amico familiariter loqueretur, Domino cum magna simplicitate et cordis puritate dicebat: Domine Jesu, expecta me hic: iam cito expedita reuertar ad te. Mira demulcentis simplicitas! mira Redemptoris clementia circa eam! paratum enim eum illi in omni loco dominationis eius, paratum in omni negotio comprobauit.

Sub eodem fere tempore beatissima uirgo Catharina, Protectrix ipsius monasterii et Patrona, apparuit, in maxima gloria claritatis, flenti pariter et oranti. Cui cum pauidissime supplicaret, ut pro se Dominum exoraret; respondit B. Catharina, et dixit: Confide, filia, quia semper in te gratiam augebit Omnipotens, donec per summum uitae fastigium, meritum inter Virgines potissimum consequaris. Haec mihi sicut et alia plurima ipsamet ante mortem, sacramento a me constricta, narrauit. Ut autem in ore duorum testium uerbum subsisteret ueritatis, cuidam beatissimae faeminae B. Catharina apparuit, dicens: Lutgardem interuentricem tibi quaeras et matrem. Quae ab omnipotente Domino par mihi

meritum in caelo obtinebit et locum. Videte ergo, o uos Aquiriae Moniales, quanti inter uos meriti quadraginta annis mulier habitauit: quantum per eam profeceritis cernite: si dignam ei omnes reuerentiam impendistis, diligentius pertractate. Certus sum enim, quod honorantibus meritum, negligentibus, si doluerint, ueniam impetrabit.

Ut ergo maiora horum de ea credi pariter possint et probari, miraculum gloriosissimum uotum pluribus enarrabo. In sancto die Pentecostes cum in choro a Monialibus, Veni creator Spiritus, cantaretur; ab his quae in choro erant manifestissime uisum est, Lutgardem ad duos cubitos a terra in aëre sublimari. Nec mirum si corpus a terra ad caelum suspensum sit, cuius anima mundo iam effecta sublimior, caelum secundum promissum Domini possidebat; Omnis, inquit, locus quem calcauerit pes uester, uester erit. Pede utique affectus caelum sine spatio illocale calcauit, quod ideo caelibi mente calcatum, etiam corporis gestu pro sua possibilitate suscepit. Faelix ergo Lutgardis per tantum miraculum, cuius corpus et anima exultauerunt in Deum uiuum.

Nec non et istud solemnissimum fuit miraculum, quod subiungo. Perfectius, secundum quod ei promissum a matre Domini fuerat, de die in diem semet ipsam Domino in holocaustum gratuitum dedit, corpus affligens ieiuniis, et ab oratione spiritum non relaxans. Ne autem in cordibus Sororum, quae aemulari eam aliquantulum uidebantur, suspicionis alicuius scrupulus remaneret; Christus sponsam suam huiusmodi

miraculo decorauit. Lutgarde ergo crebrius continuante uigilias, accidit una nocte, ut super eam a Monialibus super solis splendorem per magnum spatium noctis, iubar luminis uideretur. Quod utique lumen transfusum interius non solum in ipsam, sed et in illas, quae uiderunt illud, spiritalis uitae gratiam augmentauit.

Spiritu pietatis super infirmos et debiles mirabiliter mouebatur, adeo ut cum afflictis ipsa magis in spiritu torqueretur. Dedit ergo ei Deus ita uniuersaliter gratiam curationum, ut si esset macula in oculo, aut malum aliud in manu, pede, uel membris aliis, ad contractum saliuae uel manus illius protinus curabantur. Cumque in hac gratia multitudine hominum obrueretur, qui eam in oratione saepius impedirent; dixit Domino: Quid mihi, Domine, ista gratia, per quam a uacando tibi frequenter impedior? Aufer eam a me, ita tamen ut mihi in melius gratia commutetur. Et Dominus; Quid uis, ait, ut pro hac gratia detur tibi? Et illa uolo, inquit, ut ad maiorem deuotionem Psalterium, per quod orem, intelligam. Et factum est ita. Nam ut illo in tempore probatum est, Psalterium tanto lucidius intellexit, quanto radiantiori lumine fuerat illustrata. Post haec cum nondum se tantum, quantum putauerat, in hac gratia proficere comperisset, (reuerentia enim uelati mysterii mater est deuotionis, et res celata auidius quaeritur, et uenerabilius absconsa conspicitur) dixit Domino, Quid mihi idiotae et rusticae, et Laicae Moniali Scripturae secreta cognoscere? Cui Dominus: Quid uis? Volo, inquit, [cor tuum. Et Dominus, Quin ego potius et cor

tuum uolo. Cui illa: Ita sit Domine: sed tamen sic,] ut cordis tui amorem cordi meo contemperes et in te cor meum possideam, omni tempore tuo munimine iam securum. [Facta est ex tunc communicatio cordium quin potius unio spiritus increati et creati per excellentiam gratiae, et hoc est quod Apostolus dicit. Quae adhaeret Deo, unus spiritus efficitur]. Attende, Lector, mira dicturus sum: Ab illo ergo die, sicut nutrix cum flabello infantulum custodit in cunis, ne eum muscarum proteruitas inquietet; ita in ostio cordis eius Christus ad custodiam haesit: ut nec tentatio carnis, aut turpis saltem cogitatio, mentem eius ad momenti spatium perturbaret. Quid miri? quid noui? Idem ille est, qui dixerat ex antiquo; Qui tangit uos, tangit pupillam oculi mei. Oculis plus aliis membris cauere solemus. Quid noui igitur, si animae piae Lutgardis Christus cauit quam pupillae sui oculi comparauit? Minus dixi quam debui. Dignior est quaelibet anima fidelis, oculo corporis Christi, cuius oculus moriens caligauit, et totum corpus pro anima in redemptionis piaculum obtulit.

Sub eodem fere tempore, cum esset adhuc corpore et aetate tenerrima, nocte quadam circa Matutinarum tempus, sudor tam uehemens et naturalis inuasit. Disponente ergo ea in corde a Matutinis quiescere, ut postea in Dei seruitio fortior esset: (nimirum cum corpori suo utilem duceret esse sudorem illum) subito ad eam uox huiusmodi inclamauit: Surge cito: quid iaces? Oportet te modo pro peccatoribus, qui in suis iacent sordibus, poenitentiam aegere, non indulgere sudori. At illa, ad uocem huiusmodi pauefacta,

cito surrexit; et inchoatis iam Matutinis ad ecclesiam festinauit. Nec mora. In ipso ostio ecclesiae ei Christus cruci affixus cruentatus occurrit: deponensque brachium cruci affixum, amplexatus est occurrentem, et os eius uulneri dextri lateris applicauit. Ubi tantum dulcedinis hausit, quod semper ex tunc in Dei seruitio robustior et alacrior fuit. Referebant qui haec, illa reuelante, illo in tempore et diu postea probauerunt, quod saliua oris eius super omnem mellis dulcorem suauius sapiebat. Quid miri? Fauus distillans labia tua, Sponsa; et mel diuinitatis, et lac humanitatis Christi, etiam tacente lingua, cor interius ruminabat.

CAPUT II.

Variae extases et uisiones diuinae. Transitus a Benedictino ad Cisterciensem Ordinem.

Cum aliquo incommodo cordis aut corporis grauaretur, stabat ante imaginem Crucifixi: et cum diu fixis oculis imaginem inspexisset, clausis oculis et resolutis in terram membris, instar Danielis uiri desideriorum, super pedes suos stare non poterat; sed elanguens prorsus rapiebatur in spiritu, et uidebat Christum cum uulnere lateris cruentato; et exinde tantam dulcedinem apposito cordis ore sugebat, ut in nullo posset penitus tribulari. Unde aliquando accidit, ut acutissima febre laborans, statim ubi die debito criticauit, de lecto surgens, sine omni difficultate, conuentum et chorum ad cantandum intraret.

Proinde ad recordationem illius acutissimae uisionis aquilae, Joannis scilicet Euangelistae, qui fluenta Euangelii de ipso sacro Dominici pectoris fonte potauit; apparuit ei in spiritu aquila, tanto pennarum nitore refulgens, ut totus potuisset orbis illius claritatis radiis illustrari. Ad uisionem ergo illius super id quod dici potest admiratione nimia stupefacta; praestolabatur ut Dominus, secundum capacitatem debilis aciei, tanti speculationis gloriam temperaret. Et factum est ita. Visionis ergo modum moderatius contemplata, uidit quod aquila ori suo rostrum imponeret, et animam eius tam ineffabilis luminis coruscatione repleret, ut secundum id quod uiuentibus possibile est (quia Moysi dictum est; Non uidebit me homo, et uiuet) nulla eam diuinitatis secreta laterent. Tanto enim de torrente uoluptatis abundantius hausit in domo, quanto magnificentior aquila uas cordis eius extensum desiderio magis inuenit. In hoc autem ei secundum conscientiam, ut spero, non erroneum testimonium habebo; quod licet ipsa in communibus uerbis, rudis quodammodo et simplicissima uideretur et esset; tamen numquam ab ore alicuius ita sincera, ita ardentissima, ita secundum ueritatis spiritum decisa uerba, in spiritualis collationis secretis inueni; in tantum, ut rudem me prorsus et hebetem ad intellectum uerborum eius saepissime reputarem. Loci adhuc et temporis memor, tantum me aliquando in uerborum eius subtilitate stupuisse profiteor; ut si diu me illa dulcis et ineffabilis admiratio tenuisset, aut amentem me utique, aut extinctum penitus reddidisset. Sed hoc non isto

in tempore, de quo ad praesens scribo, sed ante mortem eius, annis ferme sedecim, fuit.

Est oppidum in Hasbania quod dicitur Los; iuxta ecclesiam huius oppidi quaedam Reclusa, pro uitae merito familiarissima piae Lutgardi, Domino seruiebat. Apud istam diebus quindecim morabatur; et accidit ut post orationis contemplationem, tanta spiritus dulcedine repleretur, quod uocata Reclusa manus suae digitos ostendebat, et eos exprimendo dicebat: Ecce soror qualiter mecum agit Omnipotens; quia ex superabundanti gratia, repleor interius, etiam digiti mei exterius, ad significandam gratiam, uelut oleo nunc distillant. Et haec dicens quasi ebria, et uere ebria, cum gestu et tripudio mirabili, per reclusorium ferebatur. Quid miri? a sponso enim introducta in cellam uinariam, inuitata erat; et postquam, ut cara, comedit, id est, cum labore edit poenitentiae panem; et ut carior, bibit abundantiam gratiarum; tandem, sicut carissima, inebriata est; et ideo modum excedens desipientium spiritu ineffabiliter laetabatur.

Proinde anhelare coepit, ut ministerio consecrationis per manus Episcopi uni uiro Christo Domino perfectius iungeretur; et data est occasio ut Moniales plurimas congregatas Dominus Huardus Leodiensis Episcopus statueret consecrare. Adducta est ergo et Lutgardis ad coetum Virginum consecranda: quarum capitibus cum dictus Praesul, in signum coronae aureolae, sertum ex zonis factum innecteret, et ad Lutgardem in ordine peruenisset; cuidam uiro sancto et simplici, qui astabat, manifestissime uisum est Episco-

pum coronam auream maximam capiti Lutgardis imponere, et eam prae aliis singulariter honorare. Hoc cum uideri ab omnibus aestimaret; quaesiuit ab astante presbytero: cur soli Dominae Lutgardi Episcopus auream coronam imponeret. Quem presbyter, rei nescius, irrisit, dicens: Numquid oculos inuersos habes, ut auream coronam dicas, quam lineam omnes uident. Siluit ergo uir beatus et risit, et in Lutgarde meritum singulare notauit. Sed et hinc testes duos ueritas habuit, quoniam hoc idem quaedam de consecratis Monialibus uidit. Mirandis plus miranda succedunt.

Ex hinc Sponso suo perfectius adhaerens, sequebatur Agnum quocumque iret: Si uiam Christi humilem praedicamus; sequentem Lutgardem ita humilem uideas, quam numquam superbia lacessiuit. Si uiam paupertatis intueor; adeo pauperem Lutgardem intelligas, quod nec quotidiani panis, quotidie tamen laborans manibus, alimoniam cogitaret. Si uiam Christi in misericordia et pietate respiciam; misericordius aliquid Lutgarde in hac uita non uidi. Si uiam Christi in tribulatione denuntiem; fatigationem Lutgardis in ieiuniis et afflictionibus cogites, quam super omnes nostrae aetatis uiros ac mulieres per totam uitam suam duxisse probabitur. Si uiam Christi ad gloriam ueneramur; Lutgardem conuersatione in caelis positam, ut in praesentiarum uidere est, incomparabiliter extollamus. In his omnibus perfectissime Petrus, in his et Maria Magdalena Agnum secuti sunt; non tamen quocumque iuit. Lutgardis autem, cohortes uirgineas sequaces

habens, illa incorruptionis uia Agnum secuta est, qua praecessit.

At quoniam Lutgardem per omnia Agnum secutam diximus, uideas quid Agnus rependerit. Fas enim est sponsum sponsae suae uicem rependere. Sed uide quemadmodum reddidit. In monasterio S. Catharinae, omni sexta feria in uespere sabbathi subsequentis, in ueneration-nem beatissimae Virginis Mariae merito deputa-ti, cum Versus super Responsorium cantabatur (cuius utique uersum ob gratiam deuotionis Lut-gardis sola cantare solebat) uidebatur ei interim dum cantaret, quod Christus in specie Agni super pectus suum se tali modo locaret, ut unum pedem super humerum eius dexterum alium su-per sinistrum, et os suum ori illius imponeret; et sic sugendo de pectore illius mirabilis melodiae suauitatem extraheret. Nec dubitare quisquam poterat in hoc cantu, diuinum adesse miraculum, cum in solo Versu illo uox in infinitum solito gratior audiretur. Unde et corda audientium ad deuotionem interim mirabiliter mouebantur.

Praeterea, quoniam tantam lucernam latere sub modio non decebat, posita est super cande-labrum; ut fulgor gratiae eius omnibus appareret. Praeposita ergo, id est Priorissa ancillarum Dei in monasterio S. Catharinae uno omnium consensu electa est, et concessa: Abbatissam enim habere in ipso monasterio non solebant. Sed quia grauis-simam sibi in hoc factam iniuriam aestimabat, mutare ex tunc locum et propositum disponebat.

Medio autem tempore accidit, ut Abbas S. Tru-donis, Pater scilicet spiritualis ipsius monasterii

S. Catharinae a generali Concilio Lateranensi ueniens, cum processione a Monialibus exciperetur. Facta autem oratione in Ecclesia conuentum totum ad Capitulum euocauit, et ut minus caute inter simplices est moris, osculum singulis dedit. Cumque ad Priorissam Lutgardem uentum esset, ut Abbati osculum daret, illa constanter renuit. Sed omnium in ioco, manibus tenta, uiolentiamque passa, sustinuit. Sed summae benignitatis Jesus misericordiae suae manum ita mediam posuit, ut nec primi motus contagium in uiri osculo senserit. Erubescat heu! nostri temporis flagitiosa potius quam caeca deuotio, in qua uiri, speciem pietatis habentes, impune et sine offensa gratiae diuinae et legis, putant se feminas et uirgines osculari. Defensionem quidem erroris sui sumunt in dictis beatissimi Pauli Apostoli, ubi scribens Corinthiis; Salutate, inquit, inuicem in osculo sancto. Quod utique non ita intelligi debet, ut uiri freminas; sed secundum Augustinum, uiri uiros, et feminae feminas osculentur: [in osculo sanctae pacis]: alioquin manifestissimam impudicitiae occasionem dedisset circumspectissimus pudicitiae praedicator: unde alias dixit: Ab omni specie mala abstinete uos. An non mala species illa est ubi per contactum corporum corruptio sequitur animarum: et tantum utinam animorum? an non etiam corporum! Certus sum, si in consuetudinem ducatur, quod et corporum. Si enim ab Augustino, Doctore omnium maximo, in Regula Canonicorum, fixus oculus prohibetur, et propter hunc quis a monastica proiici societate praecipitur, quia per huiusmodi quisque, etiam

remotus a femina, mente corrumpitur; qualem poenam censuisset in illos, qui turpitudinis incentiuum concipiunt per sola oscula mulierum, ubi utique contactus est corporum? In libro de natura rerum Plinius dicit: Quod claucius piscis ex aduerso inescatos mordet hamos: in quo quidem signantur illi, qui ipsum fornicationis opus quasi hamum uitant, sed delectationis mollitiem quasi escam captant: et dum moechiae turpitudinem, ut castitatis amatores, despiciunt; per oscula tamen et illicitas contrectationes in illud quod grauius est prolabuntur. Unde de talibus Paulus dixit: Dedit eos Deus in reprobum sensum ut faciant ea quae non conueniunt. Censeo ergo ratione ueridica tales esse fornicatoribus turpiores, et per hoc blasphemos in Spiritum sanctum; qui contra castitatem, castitatis inimici, castitatis se simulant amatores. Tu ergo Virgo, sponsa utique Christi, aut amatrix quaelibet castitatis, cum Lutgarde fuge tales: flagitium abhorresce. Si quis te quasi ad sanctum osculum solicitare uoluerit; si quis manu ad sinum, ad ubera, uel ad partes reliquas appropinquare tentauerit, sputum pro osculo reddas, et pugnum obuium contrectanti; nec Clerico in hoc deferas uel personae: quia castitatem mentis etiam uerbere tueri licet, sicut corporis uitam. Talem, inquam, non arbitreris seruum Christi, sed satanae; non spiritualem, sed animalem; non pudicitiae sectatorem, sed reuera uilissimum leccatorem.

Fuit autem praeclara Lutgardis in monasterio S. Catharinae annis ferme duodecim Monialis: et erat illo in tempore Magister Joannes de Liro

dioecesis Leodiensis, uir utique in omni sanctitate praecipuus: qui beatae ipsius feminae propositum perfectissimum sciens, eam admonuit, ut in Aquiriam coenobium ad Ordinem Cisterciensem, loco et Praelatione derelicta, transiret. Cumque linguae diuersitatem in Monialibus ibidem Gallicis causaretur; monasteriumque eiusdem Ordinis in Herkenrode, ubi lingua Teutonica habebatur, intrare potuis maluisset dixit ei Dominus: uolo ut ad locum Aquiriae finaliter pergas, et nisi facias ego te deseram. Sed et quaedam beatissima uirgo, Christina nomine, cuius meminit uenerabilis Jacobus in Vita beatae Mariae de Oignies, cuius quoque Vitam et ipsi descripsimus; spiritu compulsa diuinitus ad eam accessit, in haec uerba prorumpens: Quid cunctaris, inquit, adimplere ea quae tibi ex instinctu diuino iubentur? Cui cum pia Lutgardis, illa quae praemisimus linguae diuersitate, quantum ad hominem rationabiliter satis, opponeret; inspirata protinus Christina respondit. Potius uellem in Inferno esse cum Deo, quam in caelo cum Angelis sine Deo. Reuera bene et digne respondit. Ubicumque enim Christus, ibi et paradisus est: et hoc quia Veritas mentiri non potuit, quae latroni in cruce dixit: Hodie mecum eris in Paradiso. Constat enim quod illa die nequaquam anima Christi in Paradysum empyreum, aut terrestrem ascendit; sed cum Diuinitate ad inferna descendit et cum eo latronis anima, quam secum futuram esse praedixit; et per hoc ubicumque esset, argumento necessario, per locum a causa, Paradisum esse probauit. Praesentia enim Christi locum, quantumque odi-

bilem, reddit summe delectabilem et spectabilius appetendum. Posito enim quod Infernus aequiparari non poterit simpliciter Paradiso, tamen fuit approbanda responsio; quoniam magis eligendum est, esse in quocumque loco cum summo et increato bono; quam in loco quantumcumque bono, uel terrestri uel empryeo Paradiso cum quolibet creato bono. Digne ergo, ad uerba Christinae confirmata, pia Lutgardis offert ad omnia se paratam: neque enim fuit difficile aliquid persuadere Lutgardi, in quo perfectioris uitae sanctimonia uideretur. Parens ergo monitis dicti Magistri, ad monasterium Ordinis Cisterciensis, quod dicitur Aquiria, in terra Ducis Brabantiae, cum omni mentis tranquillitate transiuit. Quo audito Moniales S. Catharinae inconsolabiliter doluerunt: dolorem uero earum Lutgardis comperiens, compassa est tribulatis. Cumque pro pace earum Domino supplicaret, apparuit ei gloriosa Virgo Maria, dulcissima consolatrix; et congratulata est ei quod Domum et Ordinem sibi specialiter dedicatum introisset: Domum uero, pro qua ipsa rogaret, et spiritualiter et temporaliter suis precibus promoueret: quod usque in hodiernum diem absque ullo dubio in ipsa S. Catharinae Domo uidemus, dum ubique fere Ordinis illius tepeat disciplina; ipsum uero monasterium, magis modo quam unquam antea, floreat in uirtute, et temporalibus sit copiosius augmentatum. Consulo autem tibi, [o collegium sanctimonalum S. Catharinae] ut adhuc pro te matrem flagites, ut quod hic quondam fecit in terris, idem faciat in supernis. Hic liber primus de iis, quae pia Lutgar-

dis in Ordine S. Benedicti gessit, finem suscipiat: ut ad secundum librum expeditiori ordine procedamus.

LIBER II.

Vita in Cisterciensi Ordine peracta.

CAPUT I. Jeiunio bis 7 annorum Animae in purgatorio adiutae. Vexatae a demonibus liberatae.

Igitur cum uirtus piae Lutgardis ubique crebresceret, coeperunt noua monasteria in Gallicis partibus construi et ad electionem illius, dum modo parum de Gallico didicisset, multipliciter anhelare. Quod ut pia Lutgardis cognouit, multum exhorruit; et conuersa ad gloriosam uirginem Mariam, eam ut hoc auerteret cum lacrymis exorauit: cui beata Mater apparens ait: Nullo modo paueas in hoc uerbo: quia scutum meae protectionis opponam. Et uide, Lector, quali modo auersum hoc fuerit, et uidebis quam mera ueritas respondentis. Vix uiginti quatuor annorum tempus attigerat, cum Aquiriam intrauit; et tamen talis in quadraginta annis, quibus postea inter socias Gallicas uixit, tantum uix sermonis Gallici addiscere potuit, ut panem recto modo Gallice peteret, cum esuriuit. Quod ubi palam omnibus factum est, dilecta hynnula Christi in somno contemplationis pausare permissa est; nec suscitauit eam aliquis, neque euigilare ad curam pastoralem fecit, donec ipsa uellet; nec unquam accidit, ut hoc uellet.

Imminente peste grauissima Albigensium haereticorum beatissima Virgo Maria apparuit ei

uultu lugubri, et facie denigrata. Cui in uisione compassa Lutgardis, cum magno rugitu cordis et uocis quaesiuit ab ea: Quid habes, inquit, o piissima Domina, ut tanto pallore squalleat tua facies, plena omnium gratiarum. Et beata Virgo: Ecce, inquit, ab haereticis et malis Christianis rursus crucifigitur Filius meus, rursus conspuitur. Tu ergo assume tibi lamentum, et ieiuna annis septem continuis ut quiescat ira Filii mei, quae generaliter imminet orbi terrae. Ex hinc ergo septem annis continuis Lutgardis in pane tantum et cereuisia ieiunauit. Et magnitudinem uide miraculi. Obedientia saepe coacta, pulmenti aliquid accipere in ore tentauit: sed nihil horum ad magnitudinem fabae guttur eius transire praeualuit. Et licet ipsamet mirabili quadam et incredibili abstinentia continue laboraret; gaudebat tamen, quando Conuentus melius habebat in cibis; ita quod per mensem melius diceret se habere si quando conuentus semel pitantiae abundantiam habuisset. Non enim omnibus in exhibitione gratiae commune posse esse sciebat, quod sibi singulari dono ad remedium multorum pietas diuina contulerat: et hoc contra illos, qui fingunt laborem in praecepto, statuuntque communiter omnibus obseruandum, quod ipsi uel suffragante gratia, uel opitulante natura obseruare sine molestia potuerunt. [Ipsa autem quanto plus continuauit ieiunia, tanto fuit corpore et corde robustior.]

Cum Magister Jacobus de Vitriaco ut ipse refert in libro Vitae B. Mariae de Oignies, ipsius uenerabilis feminae precibus praedicationis gra-

tiam accepisset; factum est ut religiosam quandam mulierem languentem in lecto, non turpi amore, sed nimis humano diligeret. Huius igitur consolationi intentus assidue, praedicationis officium segniter omittebat. Pia ergo Lutgardis, uinculum cordis eius et dolos diaboli in spiritu sentiens, aggressa est in multis lacrymis pro eo Dominum deprecari. Cumque nihil proficeret in orando, et Dominum super hoc argueret ut crudelem; respondit Dominus: Orationibus, inquit, tuis in contrarium homo nititur, pro quo petis: Haec dicens, distulit Dominus quod petebatur implere. Quod ut uidit pia Lutgardis, impatientius agens, Domino magnis uocibus inclamauit: Quid est, ait, quod agis benignissime ac iustissime Domine? aut separa me a te, aut hominem pro quo peto libera, etiam non uolentem. Mira res! Nulla mora inter rogatum et factum penitus interuenit, sed prorsus et protinus liberatus, Liberatori suo et eius famulae benedixit; sensitque apertis oculis post liberationem periculum, quod ante, humano amore caecatus, uidere non poterat. Nec grande post haec tempus excessit, cum idem uenerabilis Jacobus ad Episcopatum Acconensem in transmarinis partibus est electus.

Sub eodem fere tempore quidam Simon, uir nobilis de Teutonia natus, et optime litteris institutus, Ordinem Cisterciensem intrans, Fodiacensis Abbas postea factus est: qui licet feruens esset desiderio, amaro tamen zelo in subiectos inuectus, immatura morte praeuentus est. Hic cum piam Lutgardem pro sanctimonia uitae dilectissimam habuisset, eam sua morte turbatam

grauiter dereliquit: pro quo mox afflictiones et ieiunia faciens, rogauit Dominum, ut defuncti animam liberaret. Cumque multum precibus insisteret, respondit ei Dominus: Consolare, quia ab gratiam tui illi bene faciam, pro quo oras. Illa autem importunius instans, secundo responsum accepit, hominem debere in proximo liberari: Et illa; [Quidquid mihi uis dare solatii, illi animae in purgatorio tribuas. Et subiunxit:] Nullo modo, o Domine desistam a fletibus, nec tuis unquam promissionibus consolabor, nisi illum liberatum uiderim, pro quo peto. Nec passus est eam Dominus ulterius tribulari, sed apparuit ei Dominus, et praesentialiter secum liberatam a purgatorio animam mox adduxit dicens: Consolare dilecta: ecce enim anima, pro qua petis. Nec mora: pia Lutgardis prostrata in faciem, super liberationem animae Dominum benedixit. Anima autem exultabunda et laudans, piae Lutgardi gratias retulit; et ad potiora transiens, in magna gloria caelorum ardua penetrauit. Iste idem Simon postea piae Lutgardi frequenter apparuit; et inter cetera dixit ei, quod quadraginta annos in purgatorio peregisset, nisi eum oratio illius apud misericordem Dominum adiuuisset.

Spiritu quoque timoris Domini pia Lutgardis humiliter insignita, quasi tumentes fluctus, super se Dominum metuebat, et omnia opera sua, uelut facta in dubio, uerebatur. Diu ergo eiulans quotidie Dominum precabatur, ut se certam redderet etiam in praesenti. In hoc autem desiderio prolixius constituta, die quadam uocem ad se manifestissime factam audiuit: Secura iam esto,

carissima, quia placet Domino uita tua. Ad horam ergo pia Lutgardis exultans, coepit ut prius nihilominus formidare. Iterato autem ad eam uox facta diuinitus dixit: Visne tu Dominam Mariam de Roauia testem tuae securitatis habere? Et illa: Non inquit, nimis timorata est, et diu iam anxie mihi differret reuelare quae sciret. Cui uox diuina; Interim, inquit, quiesce, carissima: in proximo fies manifeste et perfecte secura. Exinde uix quatuor dierum spatium pertransiuit, cum ecce uir spectabilis et ignotus omnibus, locutorium, ubi Moniales consederant, introiuit. Salutatis ergo breuiter omnibus, postulauit piam Lutgardem ocius accersiri. Quae ut uenit, salutauit eam; et omnibus audientibus dixit: Haec tibi mandat Omnipotens: iam secura uiuas de cetero; quia Domino in te bene complacuit. Haec dicens iuuenis sine mora disparuit; nec ultra restabat quaerere, unde uenerat, aut quis esset. [Non multo post quidam sanctissimae uitae homo reuelationem diuinam accipiens, in Aquiriam uenit, et eam in supradictis consolationibus confortauit.]

Hinc ergo animo feruentiori desiderans per excessum mortis ad perennia transmigrare, quotidie oculus eius stillabat ad Dominum: et ecce Dominus clamores eius mitigare festinans, apparuit ei et uulneribus manuum, pedumque et lateris patefactis, dixit: Ecce contemplare, carissima, quod uulnera mea clamant ad te; ne in uanum effuderim sanguinem; ne in uanum sustinuerim mortem. Hoc uiso et audito pia Lutgardis pauefacta mirifice, cum timore et horrore quaesiuit; quis esset clamor uulnerum Christi?

et responsum est ei: Labore tuo et fletibus iram patris mitigabis accensam, ut non perdat peccatores in mortem, sed per misericordiam Dei conuertantur et uiuant.

Sub isto fere tempore Dominus Innocentius Papa tertius, post celebratum Lateranense Concilium, ab hac uita migrauit: nec intercessit mora post obitum, cum ipse Papa piae Lutgardi uisibiliter apparuit. Illa autem ut uidit apparentem, maxima flamma circumdatum; quis sic esset, interrogat: Et ille: Ego sum, inquit, Innocentius Papa. Et illa cum gemitu; Quid est, inquit; te nostrum omnium Patrem tanto supplicio cruciari? Cui ille: Tres, inquit, causae sunt, quare sic crucior: per has autem eram dignissimus aeterno supplicio tradi: sed per intercessionem piissimae Virginis Mariae, cui monasterium aedificaui, in fine poenitui, et aeternam mortem euasi. Cruciabor tamen atrocissimis poenis usque in diem extremi iudicii. Hoc ipsum autem, quod ad te petiturus suffragia uenire potui, mihi utique a suo Filio, misericordiae Mater obtinuit. Haec cum dixisset, repente disparuit. Lutgardis autem obitum et necessitatem defuncti Sororibus, ut ei succurrerent, indicauit. Ipsamet autem animo compassa tanto piaculo, mirabili se pro illo, qui apparuit, afflixit supplicio. Nota autem Lector, quod ex reuelatione piae Lutgardis ipsas tres causas accepimus; sed eas ob tanti Pontificis reuerentiam subticemus.

Consimilis in genere, sed in piaculo multum dissimilis uisio, Lutgardi per idem fere tempus apparuit. Praedictus uenerabilis Joannes de Liro,

uiuens cum Lutgarde pactum inierat, ut qui pruis ex ipsis a mundo decederet, post mortem superstiti appareret. Curiam ergo Romanam idem Joannes pro negotiis adiens religiosarum mulierum, quae per Brabantiam ab aemulis turbabantur; ueniens circa montes Alpium, est defunctus. Nec mora sub eiusdem mortis, articulo, apparuit uisibiliter Lutgardi, in claustri ambitu stanti. Viuere ergo illum credens, manu innuit, ut locutorium introiret: ubi scilicet loqui secundum Ordinem posset. Cui ille; Ego, inquit sum mortuus et ab hoc seculo transii: et ut ueritatem Dei implerem, quae inter nos ex pacto conuenerat, tibi defunctus apparui. Et mox illa in terram prostrata, quaesiuit: Quid autem significat uestimentum triplex, quo tanta gloria potitus indueris? Et ille: Vestimentum, inquit, niue candidum, uirgineae carnis meae, quam ab utero impollutam seruaui, innocentiam signat: rubicundum uero, labores et tolerantias, quibus ad mortem perductus sum, quas multo tempore pro iustitia et ueritate sustinui, apte demonstrat: caeruleum uero, quo in superficie uestior, spiritualis uitae perfectionem significat. Haec dicens ab oculis mirantis euanuit. Illa autem et uisionem et obitum dicti Magistri, sorori eius carnali et aliis monialibus indicauit. Verumtamen cum ipsa pia Lutgardis dictum uenerabilem uirum, et si Deo datum, sibi tamen defleret ablatum; in ipso luctu ei Dominus per haec uerba respondit: Cur fles, Lutgardis? et quamobrem affligitur cor tuum? Numquid non melior sum tibi, quam decem filii? Haec igitur, sicut Laica Monialis, cum non intelligeret, inter-

pretata audisset, non ultra defunctum luxit; sed in morte illius Dominum per omnia benedixit.

Expletis praeterea supradictis septem annis, quibus in pane et cereuisia ieiunauit, iterato reuelatum est ei, ut pro peccatoribus uniuersaliter ieiunaret. Quod illa gratanter accepit; et alios septem annos in pane tamen et olere ieiunauit. Adiecit autem Dominus uisionem, et rapta in spiritu uidit salutis nostrae Principem Jesum, cum uulneribus quasi recentibus atque rubentibus, uultui Patris astantem, et Patri pro peccatoribus supplicantem. Qui conuersus Lutgardi dixit: Videsne tu, quemadmodum me totum Patri pro meis peccatoribus offero? Sic etiam uolo, ut te mihi totam pro meis peccatoribus offeras, et zelum contra illos in uindictam accensum auertas. Hoc idem ei Dominus Jesus in sacrificio Missae quotidie fere dicebat: Quod autem preces et ieiunia atque labores B. Lutgardis uirtutem magnam haberent, in morte testata est illa beatissima Maria de Oignies; ubi uelo ipsius caput suum uelans ac ligans, spiritu prophetiae tacta praedixit: Sub coelo, ait, non habet mundus Domina Lutgarde fideliorem, et magis efficacem in precibus pro liberandis animabus a Purgatorio, et pro peccatoribus exoratricem. Spiritualia miracula in uita sua nunc facit; corporalia post mortem efficiet. Quam uera ista sint, multi et in uita eius experti sunt, et post mortem; sicut postea praesens scriptura testabitur, non desinit operari.

Cum quaedam religiosissima Monialis in reuelationibus, quasi a Deo sibi factis per diabolum deciperetur, pia Lutgarde orante pro illa Domi-

num, respondit Dominus: Illumina his qui in tenebris et umbra mortis sedent. Cumque haec uerba Domini, utpote laica, non intelligeret; quaesiuit ea a quadam Moniali, et intellecta recepit. Instantius ergo ipsa Dominum supplicante, apparuit ei daemon, dicens; Ego sum spiritus mendax, qui illam decipio Monialem. Cui illa, Vade, inquit, ad Fratrem Simonem, in Alna monasterio degentem; et idem dicas ei, ut testem habeam ueritatis. Nec mora, obedit diabolus; et Frater Simon in Aquiriam uenit. Erat autem idem Simon uir Dei spiritu plenus; et (sicut liber eius uitae testatur), cui Dominus plurima reuelauit. In unum ergo pia Lutgardis et Frater Simon secundum reuelationem Domini concordantes, Monialem protinus mandauerunt. Nec mora manus et membra Monialis contrahebantur rigore fortissimo, et os eius adeo fortiter claudebatur, ut cultello non posset aliquatenus aperiri. Videntes ergo turbabantur timore horribili; et flexis in oratione genibus, pro tanto piaculo misericordem Dominum exorabant. Quid ergo factum est? Nequaquam fas erat in tantorum precibus inexorabilem Dominum inueniri. Mox ergo ut ab oratione Dei supplices surrexerunt. Monialis membra ad statum pristinum redierunt; aperuitque os, et cibum sumens confortata est; et ab illo die ac deinceps a deceptionis spiritu liberata. Tantis autem postea praerogatiuis uitae meritis, ut ipsemet uidi, condonata est, ut non solum illuminata in tenebris dici posset; sed etiam alios multos, existentes in tenebris, morum exemplis illuminaret.

Vidi ego ipse Cisterciensis Ordinis Monialem quae multis annis a daemone uexata, ad eam adducta est; et per maximam eius precum instantiam liberata. Vidi et aliam quae a daemone incubo annis plurimis mirabiliter fatigata, per preces eius erepta est et mundata: fuit autem, ut ipsa mihi frequentissime testabatur, nequissimus ille daemon, qui eam uexauerat et tanta spurcitia inquinauerat corpus eius, ut nisi maxima uiolentia precum repressa fuisset, saepius se ad publicum meretricium obtulisset. Liberata autem per preces Dominae Lutgardis, in tanta pace peregit uitam, ac si numquam eam daemoniacae uexationis stimulus agitasset. Mira certe, et mira ualde permissio Saluatoris ac Redemptoris; quod potestatem accipit Satan in mundo corpore, et hoc corpore uirginali: quae potestas non tantum exercetur, ad carnis inquinamentum, uerum etiam uix fieri potest quin procedat ad corruptionem mentis, et animae detrimentum. Quid mundius sponsa Christi? quid mundius Virgine, quae est sancta corpore et spiritu? et tamen in talem fieri ista percepimus. Quid restat ergo nisi exclamare cum Apostolo: O altitudo diuitiarum sapientiae, et scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, et inuestigabiles uiae eius! Credimus tamen quod occulto et iusto Dei iudicio, mulieres ad istud inquinamentum, per excessum tentationis illicitum, perducantur: quomodo autem aliter, non uidemus.

Quaedam Yolendis, Monialis nigra, in monasterio super Sambram, mundi illecebris dedita, ad monasterium de Aquiria hortatu piae faemi-

nae conuolauit fuit autem nobilis genere, et delicatissimi corporis femina. Pro hac pia Lutgardis mira precum instantia Dominum exorauit ut ei peccata dimitteret, et gratiam infunderet deuotionis. Nec potuit Christus negare quod petiit: sed mulierem ad sanctae conuersationis statum perduxit. Cum ergo ibidem annis pluribus Domino deseruiret, obitum suum Domino reuelante cognouit: et accessit ad piam matrem suam Dominam Lutgardem: Pro me, inquit, instantissime Dominum depreceris, quoniam uitae meae instat iam finis. Cui pia Lutgardis: Constanter, inquit, expecta Dominum, quia certa sum, quod tecum misericorditer aget: et in proximo te a poenis, quas uereris, eripiet: Tu autem post mortem reuertaris ad me; et rediens primo mihi dicito; Benedicite: deinde Pater noster cum Salutatione Angelica perorabis, ne solito diabolus aliquod figmentum adducat. Mortua est ergo, ut praedixit, in miro feruore spiritus Monialis: et nec triginta dierum tempus excessit, cum ecce, orante pia Lutgarde, mortua ei Yolendis apparuit; et sicut in uita rogata fuerat, primo dixit Benedicite, et cetera quae praedixi: Pia ergo Lutgarde respondente; Dominus, statim intulit; Quomodo est, inquit, tibi? Et mortua, Dominus, inquit, non abhorruit me pro meorum enormitate peccatorum, sed ob gratiam tui magnam consecuta sum misericordiam. Et hoc dicto disparuit. Lutgardis autem cum multis lacrymis diuinam super peccatores misericordiam benedixit.

Sed et soror sua carnalis, de mundo ad purgatorium transiens, antequam piae Lutgardi mors

sororis indicaretur, ei subito in aëre uox horribilis et lamentabilis inclamauit: Miserere, soror carissima, miserere mei, et mihi misericordiam eamdem, quam aliis animabus praestitisti, clementer impendas. Intellexit autem prostrata in precibus, quod anima sororis suae orationum suffragia postularet: et mox exegit ab omnibus, ut Conuentus illam in multis disciplinis, et orationibus adiuuaret.

Eodem fere in tempore res apud multos pro animi admiratione habita contigit, quam subiungo. Cum enim pia Lutgardis secundum consilium Augustini omni die Dominica perciperet Corpus Christi, prohibita est pia Lutgardis a Domina Agnete minus discreto usa consilio, tunc temporis Abbatissa, sumere omni die Dominico sacramenta. [Cui pia Lutgardis dixit: Obediens quidem ero, Mater charissima, sed hoc certissime praecognosco, quod in carne tua Christus hanc iniuriam uindicabit.] Nec mora: in uindictam facti, in tantum a Domino per intolerabilem infirmitatem afflicta est, quod ecclesiam ingredi non ualeret; nec cessauit dolor per momenta concrescens, donec reatum indiscretionis agnosceret, et prohibitionem in pia Lutgarde paenitens relaxaret: sed et illae quae in hoc facto fuerant contra illam, aut notabiliter ab hac luce subtracta sunt, uel se ad illam humilitatis spiritu conuerterunt. Dignus zelus Sponsi erga sponsae suae improbos turbatores.

Spiritus eius super morientes in magna semper misericordia ferebatur: uisitabat ergo eos ad confessionem peccatorum admonens et im-

pellens, spem certam poenitentibus, et peracta poenitentia gloriam repromittens. Cum ergo quaedam Soror ageret in agone, et fine grauissimo uexaretur, apparuit ei daemon insultando et dixit: Ecce uexaui Sororem illam: sed cum uenisset populus nihil amplius praeualui in ea. Populum autem Conuentum uocauit, qui ad commendandam animam Sororis ueniens, uires illius precibus eneruauit. Sanctum ergo et pium est assistere morientibus, et eos contra daemones, qui finis nostri calcaneo semper insidiantur) precibus adiuuare.

Frequenter quoque ad eam daemones ueniebant, et funestum uel triste aliquid annuntiabant: illa autem conspuebat eos, et importunos Crucis signaculo depellebat. Adeo daemones timebant eam, ut etiam locum orationis eius, quasi ferrum candens, uitarent attingere. Et ipsa quidem cum nec Psalmos intelligeret, nec aliquid de Scripturis, in ruminatione tamen illius Psalmi; Deus in adiutorium meum intende: et aliorum quorumdam uersuum, in Psalterio uidebat daemones miro horrore diffugere, et a mali suggestione cessare. Unde intelligebat uirtute uerborum etiam a se non intellectorum praesentias daemonum propulsari, et eorum in tentationibus potentiam eneruari. [Refert Frater Bernardus quod eam secreto dicentem audiuit, nihil se timere diabolum, nec in ullo deceptionis modo, aduersus eam, posset aliquatenus praeualere; Sed secundum promissum Domini, ipsa caput, id est initium tentationum eius, uirtutum pede potentissime conterebat.]

CAPUT II.

Orationis efficacia: desiderium Martyrii: auxilia tentatis et peccatoribus, imo et aegris praestita.

Pia itaque Lutgardis, cum ad omnem perfectionem mirabiliter anhelaret, coepit miro modo insistere, ut omnem poenitus cognitationem, non tantum malas, uerum etiam bonas, a se in dicendis Horis repelleret; et, quod in statu uitae mortalis impossibile est, eo solo quod diceret animum occuparet. Cumque hoc efficere minime potuisset, coepit semetipsam grandi mentis scrupulo perturbare; et, quasi nihil dixisset, secundo uel tertio Horas singulas iterare. Lugebat ergo in isto necessario uitae defectu, et a nullo amicorum suorum in hoc potuit consolari. Fiebant autem orationes ad Deum pro ea, ut eam Dominus ab hoc scrupulo liberaret. Nec eos fefellit Omnipotens. Inopinate enim, induit Pastorem Dominus, ouiculas insequentem, ad instar Amos Prophetae et in ore eius uerbum consolationis posuit pius Pater. Oues igitur mox dimittens rudis pastor, ad tredecim milliaria in Aquiriam uenit: et accersita pia Lutgarde, audientibus etiam aliis, dixit: Haec dicit Dominus: Nullo ulterius pro dicendis Horis dolore torquearis aut scrupulo: placibiles sunt orationes tuae et in conspectu meo gratanter acceptae. Haec ut dixit pastor, repente diffugit: nec locus fuit, quis esset, quaerere, uel aliquid amplius scire: postea tamen notum factum est quis [esset aut] fuisset. [Sed et per seipsum Dominus dixit ei; Nihil uerearis ultrius, quoniam in te istum supplebo defectum.]

Pia autem Lutgardis uerbum utrobique de ore Domini prolatum sentiens, in pace conscientiae requieuit, nec amplius eam postea super hoc inordinatus scrupulus fatigauit.

Itaque non posset credi de facili, cum quanta spiritus alacritate in cantandis Horis Domino deseruiret. Cum ergo die quadam in Vesperis cantaret in choro, Monialis quaedam, quae ab opposita parte in choro stabat, uisibilibus oculis corporalis luminis, flammam de ore eius uidit ascendere, et in sublimi aëre penetrare. Ad cuius uisum insolitum timida et pauefacta puella, fere exanimis facta est. Finitis ergo Vesperis, pia Lutgardis Monialem dulciter consolata, tandem adhuc timenti dixit: Nolo te filia carissima, ista uisione terreri; quia in ueritate diuinitus factam intelligas. Nota ergo Lector, quod de multis hoc legitur accidisse: et corporalem flammam in eis uisam, feruidae orationis desiderium figurasse. [Plerique minus spirituales mirati sunt, quomodo in factis tam magnificis calcare humanam gloriam potuisset. Et, respondeo: Adeo (ut mihi ipsamet dixit) spirituali et solida interius gloria plena fuit, quod nulla eam forinsecus inanis gloria uexare potuit; sed ueluti columnam Spiritus sanctus eam immobilem fixit].

Cum Augustinus, Doctorum omnium maximus, in libro de Ciuitate Dei dicat, quod in cunctis nobis semper debeat praeesse discretio et quasi moderando singulas discernere uoluntates; piam utique Lutgardem discretione maxima nouimus uiguisse, quod patet in hoc capitulo quod subiungo. Die quadam Dominica, cum Sacramentum

salutare Christi corporis accepisset, et reliquiae cogitationis diem festum in ea agerent Saluatori, ita quod graue esset ei ad mensam cibi corporalis accedere, dixit; Domine Jesu, non est modo mihi congruum tempus tuis deliciis occupari, sed uade ad Elizabet quae una hora a cibis abstinere non potest, et occupa cor eius: me autem comedere permittas et refici. Erat enim ibidem quaedam Monialis, quae infirmitate huiusmodi laborabat, ut pluries in die et pluries in nocte eam refici oporteret. Ad uerbum ergo piae Lutgardis mox Christus obediens, ad Monialem repente transiuit, et cor eius tanta suauitate repleuit, ut a corporali cibo contra consuetudinem sine ulla molestia per longum temporis spatium abstineret. In hoc ergo notari potest discretio magna piae Lutgardis, quod debilitare noluit corpus suum occupatione etiam spiritali: utilius ducens illud ad multos alios labores animabus utiles conseruare, quam extra horam (quia omnia tempus habent) ad destructionem sui inutiliter fatigari. Et hoc quidem contra illos, qui semel aut bis spiritus suauitate degustata, sibimet inimici crudeliter corpus abiiciunt; et dum in Deum per hoc tendunt spiritu fortiori, corpus in adiutorium spiritus datum destruunt; et sic spiritum, per destructionem corporis impotentem effectum, miris sinunt miseriis aggrauari: Corpus enim quod corrumpitur, aggrauat animam. Contra quos expertissimus Doctor loquitur Paulus: Nemo, inquit, carnem suam odio habuit, sed nutrit et fouet eam: Nutrit utique, non ad delectationem, sed ad sustentationem. Abraham montem uisio-

nis ascendens, oblato sacrificio ad asinum rediit: cui Salomon onus iubet imponi, et postea paleam dari. De his Lector quid agat, excogitet: nos autem breuitatis causa ad reliqua transeamus.

De eadem Elizabeth inopinabile multum miraculum accidit, quod subiungo. Sicut enim diximus, omni fere hora eam comedere non solum diebus, sed etiam noctibus quandoque oportebat: et tamen ita debilis erat, quod nullo modo in pedibus stare posset, sed in lecto continue decumbebat. Cum ergo in pia Lutgarde, uirtutem orationis luce clarius agnouisset; rogauit eam cum magna cordis instantia, quatenus pro ea Dominum exoraret, ut ei ante mortem, possibilitatem surgendi, et conuentum frequentandi concederet, ut per hoc ante finem uitae suae Domino Jesu Christo plenius deseruiret. Annuit ergo illa pro ea Dominum deprecari. Cui Dominus in haec eadem uerba respondit: Eleuare, inquit, eleuare consurge filia Hierusalem quae bibisti de manu Domini calicem irae eius. Hanc ergo responsionem Domini et causam responsionis, cum litteratis Monialibus indicasset, aduerterunt ex aegritudinis lecto Elisabeth eleuandam, et consurrecturam in sanum statum; in quo soluenda erant uincla colli eius, et captiuitas elidenda, quibus in infirmaria debiles, non tantum modestis, uerum etiam discolis subiici ministris oportet, uoluntarios pariter et inuitos. Et factum est sicut ei Dominus dixerat: eleuataque Elizabeth de lecto aegritudinis, in quo iacuerat annis multis, consurrexit ad onus Ordinis indefesse, et

perfectissima sanitate diu postea Christo Domino deseruiuit.

Recogitabat eum, qui talem a peccatoribus sustinuit tribulationem, et miro modo accensa est Christo uicem rependere, et pro eo martyrium sustinere. Sed, quia tempus Martyrii uelut hiems transiit, imber abiit et recessit; Christus ei aliud genus, etiam corporalis martyrii praeparauit. Accidit enim nocte quadam, ut dicto Completorio ante lectum suum in dormitorio staret, orationibus occupata. Ecce incidit illi cogitatio de praemissis, coepitque miro et ineffabili modo desiderare, ut pro Christo, sicut Agnes beatissima, martyrium sustineret. Cumque tantum in tali desiderio aestuaret, ut iam se mori prae desiderio crederet; rupta est ei uena contra situm cordis extrinsecus; et exinde tantum sanguinis fluxit, ut tunicae eius et cuculla copiosissime rigarentur. Debilitata ergo resedit paululum: et statim apparuit ei Christus, in uultu congratulantis, et dixit: pro desiderantissimo feruore martyrii, quem in effusione istius sanguinis habuisti; idem martyrii meritum in caelo recipies, quod Agnes beatissima, pro fide mea in capitis abscissione suscepit: quia martyrium eius tuo desiderio in sanguine compensasti. Hoc concordat illi quod in principio libri primi posuimus ubi matrona quaedam nobilis et deuota piae Lutgardis adhuc iuuenculae dixisse refertur: Tu, ait, bona Agnes et uere Agnes altera eris. O plane beatissima mulier, quam ipse Christus in pacis tempore corona martyrii decorauit. Huius gloriosissimi facti testes duae de Monialibus extiterunt, Margareta

et Lutgardis cognomento Limmos, deuotissimae feminae; quae, post effusionem sanguinis, piae Lutgardis uestimenta lauerunt. Testis quoque fuit et cicatrix ruptae uenae, usque in diem, qua felix eius anima ab hoc seculo transmigrauit. Testis cessatio uexationis fuit, qua Deus in Euae sexu superbiam mitigauit: fuit autem annorum uiginti et octo quando ei ista contigisse feruntur.

Machtildis matrona nobilis, de partibus nata Leodii, filios milites heredes relinquens, in Aquiria Domino seruiebat. Senio autem et debilitate confecta, quod inde consequi solet, auditum penitus perdidit. In Vesperis autem solennibus die quadam, cum Moniales alta uoce cantarent, et hoc quaedam Monialis dictae matronae surdae signo innueret; illaque signum intelligens, suam surditatem defleret; adueniens pia Lutgardis, signo, cur fleret, interrogat. Et illa: Ego, inquit, miserrima quare non fleam, quae in tantum priuor auditu, ut solennitatem cantus, quo Deo seruitur, audire non possim. Mox pia Lutgardis compassa ploranti, et ad orationem paululum inclinata, surrexit; et duos digitos suos sputo liniens, auribus surdis imposuit. Mira res! Repente mulier cum fragore rumpi interius oppilationem audiens aurium, patefactis ad plenum auribus mox audiuit: et in tanto miraculo uirtutem piae Lutgardis sentiens, Dominum magnifice benedixit.

Quoties, rapta in spiritu, passionis Dominicae memor erat; uidebatur ei, quod essentialiter per totum corpus sanguine perfusa ruberet. Hoc cum quidam religiosus Presbyter secretius audiuisset,

obseruans eam tempore opportuno, quo dubium non erat, secundum tempus Christi fore memorem passionis; aggressus est illam uidere: ubi acclinis ad parietem in contemplatione iacebat. Et ecce, uidit faciem eius et manus, quae tantum nudae patebant, quasi recenti perfusas sanguine relucere: cincinnos uero eius, quasi guttis noctium, infusos sanguine. Quod uidens, clam forcipe partem illorum in partem tulit; et ad lucem eos in manu ferens, cum supra modum attonitus miraretur, pia Lutgarde de raptu contemplationis ad sensum forinsecus reuertente, cincinni quoque in manu stupentis ad colorem naturalem protinus reuertuntur. Qui statim ultra quam credi potest, ad tam ingens spectaculum pauefactus, fere cecidit resupinus. Nota autem Lector, quod nimirum pia Lutgardis rubere sanguine uisa est, quia de illis specialissime fuit in uita, qui lauerunt stolas suas in sanguine Agni: ex intellectuali enim consideratione mentis interius, similitudinem traxit corpus exterius.

Miles quidam, genere et diuitiis pollens, filiam in Aquiria habuit Monialem: quae cum patrem suum sciret diuersis flagitiis irretitum, eum ad hoc induxit, ut a pia Lutgarde orationes peteret; et se ab illa, sicut in talibus mos est, in spiritualem filium recipi postularet. Annuit illa, adiitque pro illo Dominum deprecari. Et ecce apparuit satan cuidam in eodem monasterio Moniali, dicens: Ecce nititur Domina Lutgardis de uinculis meis Militem Tymerum, qui mihi tot annis seruiuit, eripere. Sine illam: non est opus parui temporis, quod incepit: ego autem, et si nihil aliud, id

tamen efficiam, ut in camino paupertatis cor eius feruere faciam, et tabescet eius anima, sicut caro frixari assolet in patella. Et tu, Lector, uide, quam mira ueritas in mendace. Et quidem cum ipse Miles illo in tempore maximis possessionibus et diuitiis abundaret, ita successione parui temporis est dilapsus, ut pecuniam paratam ad mille quingentas libras expenderet: et uenditis postea possessionibus, ad tantam pauperiem deueniret, ut uix panem in suprema necessitate haberet. In his omnibus tamen tantam patientiam noscitur habuisse, ut nullus haesitaret piae Lutgardis preces Militi adfuisse. Hunc ergo in Affligemio, omniunt illius Ordinis ordinatissimo caenobio, monachum uidimus: et pro mirabili conuersatione in tali aetate et patientia, ab omnibus uenerari. Tali et consimili modo pia Lutgardis precibus suis a diaboli laquiis plures eripuit, et ad correctiorem statum bonae uitae perduxit.

Puella quaedam Ordinis Cistertiensis, cum grauissimo tentationum incommodo grauaretur, uidit ante annos multos sibi piam Lutgardem in somnis apparere, dictumque est ei, illius debere se precibus liberari. Diu ergo postea ad eam in Aquiriam uenit, eiusque faciem, in somnis tamen prius cognitam, recognouit: quam etiam, secundum quod praediximus, maxima precum instantia ab omni tentationum incommodo liberauit. Tunc illa, piae Lutgardis in sui liberatione experta uirtutem, rogauit eam, quatenus ab Omnipotente Deo precibus impetraret, ut Ordinis sui sustinere labores, et carere esu carnium posset: ab infantia enim puella languerat, et uix diebus ieiu-

nii carere carnibus poterat. Pia autem Lutgardis, cum aetatem puellae nimis teneram in tali abstinentia causaretur, et puella tamen impleri uotum instantissime precaretur, tandem eius lacrymis uicta dixit: Vadas hinc: et ab ista die potestatem habebis, ut et carnibus careas, et tuum Ordinem teneas, ac superadde quod placebit. Mirum uere et stupendum miraculum, regressa puella ad locum suum, ei, secundum quod consuetum erat, in infirmaria carnes apponebantur: quas ubi intuita est, in simillima specie pudibundae, uix in disco propositos uisu mox horruit, ita quod prorsus comedere facie auersa non potuit. Quod ubi saepe tentatum est, tantam abominationem carnium in mente concepit, quod numquam post uerba piae Lutgardis carnes comedit; et non solum labores Ordinis, uerum etiam quidquid in mortificationem sui corporis sustinere uoluit, ipsi sine omni molestia facillimum fuit. Haec mihi eadem puella, iam admodum uetula facta, et in regimine monasterii posita Abbatissa, cum maxima uerecundia retulit: sed eam laus piae Lutgardis ista utique narrare coëgit.

Hespelendis quaedam religiosa puella, in tentationum excessu prae nimia tristitia desperata, cum piae Lutgardis orationum suffragia postulasset, et illa pro ea orationes et lacrymas copiose fudisset; Domino reuelante respondit, Consolari, inquit, te oportet, carissima: quia in Parasceue, cum post adorationem Crucis Sacerdos exaltando Crucem dixerit, Ecce lignum Crucis; tu ab omni tentationum impetu liberaberis, et consolationis fiduciam consequeris. Et factum est ita:

nam illa in hora qua praedictum est, liberatur, et per consolationis fiduciam diuinae gratiae condonatur.

Venerabilis Joannes Abbas Affligemiensis, cum secum quemdam uirum ad piam Lutgardem duxisset; ille, aspectu illius, uultu anxio repercussus est. Miratus ergo Abbas cum ad remotiora uenisset, dixit uiro: Vidisti, ait, illam sanctam mulierem? Et ille, ex imo pectore suspiria trahens; Vidi, inquit, et in aspectu eius, uelut in aspectu Diuinae maiestatis, tanto horrore peccaminum sum percussus, ut eius auxiliante suffragio peccatis eximar, nec Deo dante relabar. Quod ita factum, dictus Abbas memorabilis recordatur.

Mulier quaedam epilepticum filium habuit, Joannem nomine, pro quo multo tempore anxie tristabatur: et factum est ut in somnis ei uerbum huiusmodi diceretur: Vade ad Dominam Lutgardem, in Aquiria commorantem, et tuus per eam liberabitur filius. Mane autem facto, cum filio in Aquiriam uenit, et piae Lutgardi filium obtulit. Quae statim oratione praemissa, digitum illi in os posuit, et crucem in pectore pollice fixit: et ab illa die et deinceps puerum ab omni epilepsiae incommodo liberauit.

Tempore quodam cum festum omnium Sanctorum ageretur, in ipso festo piae Lutgardi multitudo maxima Sanctorum per uisionem apparuit; et quod omnium spiritu, et omnium gratia plena esset: ei sanctus Spiritus reuelauit. Quid miri? Si enim secundum uirtutes dona sunt, quo carere dono uel gratia debuit, quae omni uirtute plena refulsit?

Cum quodam tempore pia Lutgardis debilitate corporis aegrotaret, Domina Sybilla de Gagis, quae ei ab ingressu Ordinis deuotissime seruire consueuerat, instigante nequitiae spiritu, ex diutino labore pene deficiens, corde et corpore fatigabatur; dixitque semel in corde suo; Ut quid in Dominae Lutgardis seruitute sic laboro? Numquam mater mea tantum alicui in uita seruiuit, nec me decet esse tantae deditam seruituti? Nec mora; in ipsa nocte audiuit quandam uocem, dicentem sibi. Non ueni ministrare. Quod ut illa audiuit, seipsam grauiter reprehendit, et piae Lutgardi postea in maxima iucunditate et delectatione seruiuit.

Homo quidam, in labe criminum desperatus, ad eam adductus est, ut saltem eius colloquiis solaretur. Nec mora, ubi iuxta eam resedit, et eius uerba audire coepit; uidit ultra omnem fulgorem super eam inaestimabilem claritatem. Quo in uisu exhilaratus homo, et, nimirum ad spem ueniae confortatus, abscessit.

Frequenter accidit, ut dum Psalmodiam ruminaret, ei Spiritus sanctus uirtutem et intelligentiam uersuum reuelaret. Accidit ergo nocte quadam, ut dum in Cantico, Te Deum laudamus, uersum illum, Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis uterum, diceret; ei beatissima Virgo Maria, quasi congratulans appareret: intellexitque uersum istum beatissimae Virgini fore gratissimum, per quem memoratur suscepisse Dei filium. Hoc ergo mihi ipsamet sicut filio dilecto reuelans; admonuit, ut quoties uersum istum dicerem, me toto corpore ad lau-

dem gloriosae Virginis inclinarem. Quod et diu feci et facio, et ad idem faciendum cunctos legentes admoneo.

Pauperculam quandam indigentem ualde conspiciens, ad benefaciendum ei miro compassionis spiritu monebatur, et mox in spiritu dixit illi Dominus: In Psalmo legis, et dicis mihi; Portio mea, Domine, dixi custodire legem tuam. Quod sic intelligas: Portio tua ego sum, nihil habes aliud, et ideo egenti respondeas: Aurum et argentum non est mecum, quod autem habeo hoc tibi dabo; Ores autem pro ea, et dedisti ei quod tuum est haec dicens, Custodisti legem meam. Ad haec igitur Dei uerba, modo mirabili interius illustrata, ad Dominam Sybillam de Gagis uenit, et quid ei Dominus dixerat, indicauit. Quae scrutatis glossis super illum locum psalterii; Portio mea, Domine, dixi custodire legem tuam inuenit lucidissime secundum glossam, eidem Dominum respondisse. Constat ergo quia sacrae Scripturae eo spiritu sunt expositae, quo et editae. Simili modo cum quidam monachus Affligemii in parochiam dissolutissimam mitteretur, et eam rogaret suppliciter, ut in tanto periculo pro se Dominum exoraret, respondit ei dicens: Expectans expectaui Dominum, et intendit ei. Quod ita euidentissime sic factum uidit, ut nil penitus haesitaret, quin ei pia Lutgardis ex Dei spiritu respondisset.

CAPUT III.

Spiritu prophetiae futura, absentia, et arcana indicata.

Constat multis et per multa, piam Lutgardem spiritu prophetiae claruisse. Quidam ordine Presbyter, ad Gallicas partes in Jotrensi monasterio Galliae ueniens, cum in crypta quadam, ubi Sanctorum corpora quiescebant, nocte oraret; et Sanctae cuiusdam tumulum, ex alabastro lapide factum, inopinabiliter aperiret; et nomen aut meritum, eius scire non posset; piam postea Lutgardem rogauit, ut pro reuelatione nominis eiusdem Dominum exoraret. Annuens ergo uiri precibus totam se ad precandum dedit et statim quod petiit, impetrauit. Apparens enim ei praedicta Sancta dixit: Ego uocor Osanna uirgo, filia quondam Regis Scotiae, et per miraculum Domini ad partes Galliae adducta, sancte uixi: defunctaque ibidem ac sepulta solenniter, mei tandem per negligentiam temporis incolae sunt obliti. Haec, itaque, cum pia Lutgardis dicto uiro referret, subiunxit: Vellem ut haec eadem tibi Dominus in testimonium ueritatis ostenderet: et ille; Non sum, inquit, dignus ut mihi talia demonstrentur. Cui illa: Etsi forte minus dignus sis, tamen illa digna est, cuius digne praeconia reuelentur. Nec mora super hoc pia Lutgarde orante Dominum, eadem nocte dicto uiro per somnum tribus uicibus Virgo apparuit, et quod Osanna uocata sit indicauit. Qui uidit, testimonium perhibuit, et scimus quia uerum est testimonium eius.

Quaedam erat in Parco Dominarum, iuxta Louanium, deuota Monialis, quae fratrem carnalem, de Ordine Fratrum minorum duodecim annos apostatam, inconsolabiliter deplangebat. Rogata est ergo pia Lutgardis, ut pro dicto aposta-

ta rogaret Dominum, quia soror eius prae dolore sensum perdere putabatur. Illa uero compassa utrisque, orauit ad Dominum: et ab oratione reuersa, dixit: Dicatur illi bonae puellae, ut fiducialiter consoletur, quia frater suus est isto anno ad suum sanctum Ordinem reuersurus. Quod ita factum inopinate sane percepimus, utpote de illo qui multipliciter fuerat seculi actibus irretitus. Nec legentes moueat, si de Ordine Fratrum Minorum aut aliorum per apostasiam aliqui exciderunt: neque enim aliquis istorum maior est, nec longe tantus, quam ipsa habitatio Christi, in qua undecim boni perfidum Judam tolerauerunt; aut melior quam ipsum caelum, unde Angeli ceciderunt.

Eodem fere in tempore illustris Ducissa Brabantiae, filia quondam Philippi Regis Franciae, grauiter infirmabatur: ex longo autem tempore piam Lutgardem dilectam habens, mandauit ei, ut pro se Dominum exoraret. Quae statim facta oratione remandauit ei, quod nullo modo de lecto surgeret, sed se per Confessionem in omnibus praepararet, et cum maxima cordis fiducia Dominum expectaret. Nec mora, sicut illa praedixit, Ducissa defuncta est. Post mortem autem piae Lutgardi Ducissa apparuit; et quia per intercessionem gloriosae Virginis Mariae, quam in uita miro modo dilexerat, ultra speratum poenis purgatorii eriperetur, certissimis indiciis indicauit. Haec quidem uenerabili et Deo deuota Margareta, Domina de Velpia referente didici et conscripsi. Sed et idem accidit de uiro nobili Domino Godefrido, filio Domini Godefridi Castellani Bruxel-

lensis; cuius obitum, antequam sciretur aliunde, Sororibus nuntiauit.

Reclusa de Curia S. Stephani, in puellarii aetate grauissimum tentationis incommodum sentiens, piam Lutgardem ut pro se oraret, adiuit. Cuius incommodum cum ipsa quaereret, et illa dicere uerereretur; dixit ei pia Lutgardis: Ecce, Dominus mihi, quod uerecundaris dicere, reuelauit: et haec dicens totum puellae cordis sui statum quod etiam Presbyteris reuelare noluerat, patefecit. Exhortata ergo confiteri, eam ad Confessionem peccatorum et morum correctionem, ita perfecte sanatam et consolatam ab omni incommodo dereliquit, ut in maxima postmodum spiritus alacritate et gaudio Domino deseruiret. Idem et per omnia fere consimile fratri Werico, Conuerso, de Aquiria, accidisse probatum est. Quid miri? Secum enim habebat illum in spiritu, cuius lucidiores sunt oculi super solem: quod in facto patuit, quod subiungo. Quidam peccatum commiserat in abditissimo loco, quod reuelare Presbytero uerebatur. Et ecce non diu post, quidam in specie peregrini rogabat illum, ut causa remissionis peccati, quod plus timeret, sibi caput lauare deberet. Quod cum ille facere iam coepisset, inuenit in summo capitis peregrini oculum lucidissimum, et clamauit: O hominem, contra naturam in uertice capitis oculatum! Cui peregrinus: Hic est, inquit, oculus, qui te peccantem in abscondito uidit, et quem nulla possunt secreta latere. Haec dicens ab oculis mirantis euanuit.

Solicita supra modum pia Lutgardis fuit, notos Sacerdotes cum mira oris gratia frequentius ad-

monere, gregem sibi creditum solicite procurare, et animas, quas Christus redemit a seruitute daemonum liberare. Ego autem, licet indignus, cum ad Ordinem Presbyteri aetate iuuenis accessissem, nondum me in Praedicatorum Ordine constituto, indebite et super uires, in Confessionibus audiendis uices habere Episcopi sum compulsus. Hoc autem cum in magna cordis formidine inchoassem, coepi uexatis exterius auribus ex auditu, internis tentationum stimulis agitari. Maximo ergo timore et horrore correptus, ad piam Lutgardem, sicut ad specialissimam mihi matrem, accessi, et ei grauamen meum dolore tactus aperui. Quae compassa mihi in orationem se dedit; et rediens, cum magna fiducia dixit: Reuertere, fili, in locum tuum, et laborem debitum animabus curandis impende; aderit tibi Christus protector et doctor: qui et in Confessionibus audiendis a iaculis inimici te potenter eripiat, et in defectu scientiae quem uereris addet gratiam ampliorem. Mira res; et licet ego ipsemet de meipso cum uerecundia referam, ad laudem tamen Christi et ancillae eius, quod factum est non tacebo. Ab illa igitur die, quamdiu iniuncto officio usus sum usque in praesens, quo sedecim anni fluxerunt medii, prophetiam piae Lutgardis in me ueracissimam sum expertus: etsi extra tempus, quando audiendis confessionibus non eram intentus, frequenter intolerabiliter sum uexatus, Et quanto immundiora fuerint quae audio, tanto minus ea curo, minusque moueor audiendo.

Ut autem aliquibus, quae minus forte digne de ea in Aquiria sentiebant, piae Lutgardis meritum

monstraretur, accidit hoc miraculum solemne quod narro. Solita erat, omni die Dominico Dominici Corporis refici Sacramento. Cumque euntem ad altare nullus eam in subsidium debilis corporis sustentaret, manifeste uiderunt aliquae, quibus uidere datum est, duos eam Angelos mediam tenere, et ad altare deducere. Consimili modo et alia uice manifestissime uisum est, gloriosissimam uirginem Mariam, et beatum Joannem Baptistam, eam in obsequio comitari: sed hoc diu postea, cum scilicet tempus instaret, quo debuit ex hoc mundo transferri.

Tribulatos et tentatos confortare et roborare cum mira sollicitudine nitebatur: Et reuera mirum in modum gratiam ei in hoc Deus ipse contulerat ut nullus ab ea uel tentatus uel tribulatus sine alleuiatione discederet. Veniens ergo quaedam mulier, ab omni spe ueniae penitus desperata, locutorium introiuit. Rogabant autem Moniales ut consolationem reciperet, et spem in Deum poneret, qui non uult mortem peccatoris, sed ut conuertatur et uiuat. Illa autem casso labore fugere nitebatur: retenta tamen ea rogabant, ut expectaret piam Lutgardem; quae etsi ei ad consolationem loqui non posset, tamquam Teutonica, pro ea tamen Dominum exoraret: erat autem mulier penitus Gallica. Nec mora pia Lutgardis adducta, ad remotum locum cum muliere secessit: sensit enim in spiritu supra modum feminam tribulatam. Mirari omnes ac ridere coeperunt, quomodo ignotae sibi inuicem linguae in colloquio conuenirent. Postquam ergo ibidem diutius consedissent, surrexit mulier, ad plenis-

simam spei fiduciam reuocata; et reuersa in locutorium Monialibus dixit: Cur dixistis istam sanctissimam Dominam esse Teutonicam, quam prorsus Gallicam sum experta? Neque enim est sub coelo alia, quae me uerbis suis reuocare ad spem ueniae potuisset. Nec mirum si ad horam ignotae sibi inuicem linguae in colloquio conuenerunt, cum Lutgardis plena erat illo spiritu, qui discipulos in unum congregatos linguarum diuersitate repleuit. [Refert Pater Bernardus, quod uidit eam, et uirum uenerabilem ac Deo dignum Magistrum de Guiardum Cameracensem Episcopum, qui penitus, linguam Teutonicam, sicut et ipsa Gallicam, ignorabat, mutuo colloquentes, et inuicem intelligentes.] Vidi unam quae in die Pentecostes ab hora tertia usque ad uesperam omnium linguarum notitiam habuit: sed hanc adhuc prodere nolo, quia adhuc in uita degit.

Lamentis diutius pro peccatoribus se affligens, adeo facies eius quotidie rigabatur, ut secundum Hieremiam Prophetam, oculi eius fontem lacrymarum deducere uiderentur. Hic dolor, hic gemitus tam ineffabilis uidentibus erat, ut uix dum quis sine graui dolore cordis cernere praeualeret. Cum igitur placuit misericordiarum Domino eam in talibus mitigari, apparuit ei in fletibus rugienti; et congratulans ei, quod miserorum negotium diu fideliter egisset; manu ipsa, quam pro peccatoribus in cruce extendit, a facie eius lacrymas tersit, dicens: Consolatam te esse in his lamentis pro meis peccatoribus uolo; nec substinebo te in fletibus ulterius fatigari: sed placido cordis feruore in oratione persistes; et

per hoc, sicut quondam per lacrymas, iram Patris dignanter auertes. Hic status in ea usque in diem mortis immobilis perdurauit.

Hinc anni quinque fluxerunt, quibus (ut ipsa mihi in magnis lacrymis dixit) quotidie fere ab ipsa matre Christi uisitata fuit, siue ab Apostolis, uel ab aliis specialibus Sanctis, exceptis continuis uisitationibus Angelorum: et tamen in omnibus his perfectam spiritui suo requiem non inuenit, donec ipsum solum Sanctorum Sanctum, ineffabiliter omnibus dulciorem, utpote sanctificatorem omnium, inueniret. Et quid miri? quid noui? Afficitur pia Lutgardis cum sponsa in Canticis, cuius anima liquefacta est; uulneratur, languet, anhelat, surgit, quaerit per uicos nouae gratiae Sanctos, et per plateas testamenti ueteris Patriarchas. Paululum istos pertransiit, quia non longe est ab unoquoque nostrum: inuenit quem diligit anima eius, sublimius acie mentis directa. Sic Petrus pertransiens uigilias ciuitatis, Heliam, Jeremiam, uel unum ex Prophetis, etiam ipsum Joannem Baptistam, ut amicum sponsi coniunctius adhaerentem, inuenit quem dilexit; cui dixit: Tu es Christus filius Dei uiui. Christum, filium Dei moriturum, inuenit Petrus: Christum, qui surrexit a mortuis et iam non moritur, inuenit Lutgardis: illum in passione negatum, perdidit Petrus: istum in coelis regnantem, inuenit et tenuit pia Lutgardis. Tenuit, inquam, eum: tenuit utique; et ita tenuit, quod non dimittet eum. Quanto enim quisiuit ardentius, tanto strictius tenet: felix quaerens, sed felicior tenens. Tenuit eum, nec dimittet. Tenuit eum fide, nec dimisit

cum mutatione: nunc autem quaesitionis eius modum triplicem uideamus.

Tres lectuli in Canticis Canticorum secundum statum triplicem in anima distinguuntur. Primus est ubi dicitur: In lectulo meo per noctes quaesiui quem diligit anima mea. Secundus est ille lectulus Salamonis, quem ambiunt sexaginta fortes ex fortissimis Israel. Tertius est ille, de quo dicitur: Lectulus noster floridus. Primus lectulus comparatur statui poenitentiae; qui est status inchoantium: secundus, statui pugnae; qui est status proficientium: tertius, status uitae contemplatiuae, qui est status perfectorum. In primo, iacet uulneratus; in secundo, fatigatus; in tertio, delicatus. In primo igitur, hoc est in lectulo poenitentiae, etsi numquam alicuius peccati mortalis plaga uulnerata sit, pia tamen Lutgardis Dilectum perfecte quaesiuit; quando secundum Psalmistam singulis noctibus peccata ignorantiae suae singulariter planxit, et lectulum conscientiae suae diligentissime lauit, et stratum suum lacrymarum suarum mira ubertate rigauit. In secundo quoque lectulo, qui est pugnae, pia lutgardis dilectum quaesiuit, quando contra carnem pugnans, mira abstinentia et labore eam subegit; mundum extrema paupertate et humilitate deuicit; diabolum remediabilibus lacrymis et oratione deiecit. Hunc lectulum sexaginta fortes ex fortissimis Israel ambiebant, quando eam, non tantum Angeli, sicut iam scripsimus, uerum etiam ipsa Christi Mater, cum aliorum Sanctorum agminibus protegebant. In tertio autem lectulo, qui est quietis, pia Lutgardis dilectum perfecte quaesiuit, quando nec

ipsis Angelis innitebatur aut Sanctis, sed in accubitu solius Sponsi per contemplationem dulciter requieuit. Unde cum Isaia dicere potuit: Coangustatum enim est stratum, ita ut alter decidat; et pallium breue utrumque operire non potest. Hic lectulus floridus dicitur, uerna multiplicitate uirtutum, et redolentissima opinionis suauitate respersus; et, Noster, hoc est Sponso tantum et sponsae communis: in eo quod dicere potuit: Dilectus meus mihi et ego illi, qui pascitur inter lilia. Et illud: Ego dilecto meo, et ad me conuersio eius. Quid miri?

Nescit amor Döminum; non nouit amor dominari, / Quamlibet altus amet, non amat absque pari.

Alioquin ancilla dici posset, non sponsa: quae utique in figura huius mysterii in primis parentibus de latere sumpta est, non de pede. Proinde ita spiritus eius absorbebatur in Deum; ut cum Regina Saba in admiratione deficiens, ultra spiritum non haberet; sed tota translata in Deum, instar guttae aquae in dolium uini, unus cum eo spiritus miscebatur. Et hoc est, quod Christus ad passionem properans a patre pro his qui crediturі essent petiit, dicens: Sicut tu, Pater in me, et ego in te, ita et ipsi in nobis unum sint! At quoniam secundae huius editionis librum rebus multimodis, et ut putamus, utilibus in longum extendimus, ut gratius quidem ad pretiosae mortis eius historiam transeamus, pausationis modicae interstitio respiremus.

LIBER III.

Acta ultimis uitae annis in caecitate. obitus. Miracula.

CAPUT I. Apparitiones B. Jordani Generalis Praedicatorum, Jacobi de Vitriaco et aliorum. Tertium ieiunium Septem annorum.

Nunc ergo libro secundo fideliter executo, tertium quoque de transitu eius nihilominus inchoamus. Anno ferme undecimo, antequam ab hac uita migraret, praeludium quoddam et uitae quietissimae, et mortis felicis accepit. Instar enim Patriarcharum Isaac et Jacob oculis ambobus orbata, luminis caelestis fulgorem solito perfectius est adepta. Indignum enim erat ut mens eius, radiantissimo interius lumine decorata, exterius quodam modo luminis istius tenebris fuscaretur. Quis enim dubitet corporalium rerum imaginibus, quae per oculos foris menti probantur influere spiritualem mentis aciem non retundi? Caecata ergo foris, tota mente interius in lumine ferebatur. Hoc solum pia Lutgardis in hac caecitate plangebat, quod spirituales amicos suos in hac uita ulterius non uideret: sed hunc mirae simplicitatis affectum, cito ab ea Christus sua pietate dimouit, et eos uidendos tantum in patria precabatur. Et in hoc capitulo Frater Bernardus addidit, quod ab eius ore audiuit, sibi Dominum respondisse, Caecitatem quidem quam immisi tibi patienter accipias: quia promitto tibi, quod sine purgatorio de corpore te assumam. Amicos uero quos te in hac uita causaris amplius non uisuram, uidendos tibi in aeterna patria conseruabo.

Sub eodem fere tempore, sed paulo post, beatae memoriae Jordanus Magister Ordinis Praedicatorum, cum diu uisitandi Terram sanctam desiderium habuisset, per mare rediens, occulto Dei iudicio, cum maxima multitudine hominum, et duobus ex Fratribus Ordinis, est submersus. Nec mora, a summo caeli fastigio usque ad nauem, in qua submersus iacebat, columna lucis maxima per spatium quinque horarum diuinitus accensa, de nocte refulsit: adiectoque littori sacro corpore, caeli lampas super ipsum tertia uice, et quarta super socium eius F. Geraldum, resplenduit: sicque lampas rediens nube recepta est. Horum testes fuerunt Catholici Christiani, Graeci schismatici, et Gentiles. De his quidam ex nostris in prosa, quae continet gesta eius, inter cetera plane descripsit, dicens.

Hic terram sanctam adiit / illic fratres inuisere, / Sed cum per mare rediit. / Mergendo coepit psallere, / Christumque benedicere, / Sicque caelum mox subiit, / Ut signis datur credere. / Nec mora: mox incanduit / Columna lucis maxima, / Quae dum de coelo micuit, / Membra lustrauit sanctissima; / Et quo transisset anima / Videntes scire uoluit. / In re manifestissima, / Adiecto sacro littori / Caeli lampas emicuit: / Quae ter superstans funeri, / Quarto quoque resplenduit, / In hunc quem secum habuit. / Et sic recursu celeri / Rapta nube non patuit. / Corpus fragrans mirifice / Curatur a fidelibus. / A Graecis dantur unice / Latinis et Gentilibus / Laudes Christo cum fletibus. / Et sic uerum magnifice, / Sub tribus patet testibus.

Haec per Fratres Domus Teutonicae, qui ea oculis uidere meruerunt, audiuimus. Sed et in litteris Prioris Fratrum praedicatorum apud Venetias haec eadem testata perlegimus.

Eodem igitur anno, in uigilia Natiuitatis Domini, cum B. Lutgardis a prima hora diei usque ad sextam oraret, et in spiritu quasi tenebras sentiret, taedere coepit in tantum, quod in haec uerba prorumperet: Domine, quid est quod sentio? Quid est, quod patior? Certe, si aliquem amicum in caelo uel in terra, qui pro me oraret, haberem, talem in corde duritiem non sentirem. Haec illa cum lacrymis dicente, ecce subito, ante mentis eius oculos, spiritus quidam tam lucidus et tam gloriosus apparuit, quod eum prae claritatis magnitudine non agnouit. Cui illa dixit: Quis es Domine? Et ille; Ego sum, inquit, Frater Jordanus, quondam dictus magister Ordinis Fratrum Praedicatorum. Ego de hoc seculo ad gloriam transiui, et inter Apostolorum, et Prophetarum choros sublimatus enitui: ecce missus sum ad te ut in festo isto gratissimo te consolarer. Tu autem iam secura esto de praemio: quia in proximo est ut a Domino coroneris. Psalmum uero, Deus misereatur nostri, cum Collecta de Spiritu sancto, quem me uiuente et rogante pro nostro Ordine dicere promisisti, usque in finem uitae tuae diligenter obserua. Cumque pia Lutgardis, illum pro quodam Ordinis Fratre interrogaret; respondit: Pro obedientia, quam mihi, et dilectione quam tibi exhibuit in proximo benefaciet ei Deus: haec dicens disparuit, et eam in tanta consolatione quantam unquam prius habuerat dereliquit.

Haec eadem fere, et si modo dissimili, dictus uenerabilis Pater Fratri Ordinis post obitum reuelauit; et quod in Ordine sublimium Praelatorum in caelo locatus esset, honorabili schemate demonstrauit. Igitur dictum uenerabilem uirum Lutgardis mire in uita dilexerat, et ipse ei super omnes feminas confidebat, adeo ut eam totius Ordinis Praedicatorum matrem constitueret et nutricem: quam etiam super omnes Ordines deuotam et sedulam uidimus erga Fratres; unde et pro eis specialiter quotidie sedulum Deo obsequium exhibebat.

Peractis secundario septem annis, quos in pane tantum et olere ieiunauit, iterum reuelatum est ei, ut tertio ieiunia uotiua susciperet, per quae Deus illud malum auerteret, quod per quemdam inimicum Ecclesiae Christi imminere certissime uerebatur. Ab illo ergo tempore usque in finem uitae suae ita continuauit ieiunia, ut nullum penitus diem, nec ipsam diem solennissimam Paschae a ieiunio praeteriret. Mortua est autem, ut postea plenius exponemus, anno septimo huius ieiunii salutaris. Nec sine fructu ieiunii, ut nos certissime iam speramus. Dixit enim mihi, cum pro praedicto periculo grauiter formidarem, anno scilicet praecedente quo ex hac uita discessit: Consolari, carissime poteris, ut confido, in eo qui dicitur occultus insidiator Ecclesiae, aut humiliabitur precibus fidelium, aut in proximo uita excedens, pacem Ecclesiae relinquet, quam confundere putabatur. Nondum uidimus quae praedixit, sed uere confidimus iam complenda. Neque enim unum ex omnibus, quae futura praedixit

per annihilationem in terram uidimus excidisse, utpote illius uerba, quae de Spiritu Dei hausisse plenissime comprobatur.

Sub eodem fere tempore ille uenerabilis et Deo dignus Jacobus, quondam Acconensis Episcopus, tunc uero Romanae Curiae Cardinalis, de quo superius fecimus mentionem, in uigilia SS. Philippi et Jacobi Romae ab hoc seculo transiuit. Quarto ergo die depositionis eius, id est in festo Crucis, pia Lutgardis rei nescia, (utpote triginta diaetis a loco in Brabantiae scilicet partibus constituta) rapta est ad excessum mentis in caelum et uidit quoniam eadem hora anima dicti Episcopi delata est in paradisum. Cui spiritus piae Lutgardis in caelo congratulans, dixit: O reuerendissime Pater, nesciebam te defunctum: Tu autem quando a corpore recessisti. Et ille: Quarta iam dies est: nam tribus noctibus et duobus diebus in purgatorio iam exegi. Mox illa cum admiratione quaesiuit: Et quare, inquit, immediate post mortem mihi superstiti non indicasti, ut poena tua Sororum nostrarum orationibus solueretur? Et ille, Noluit, inquit, Dominus contristari te ex poena mea: sed peracto purgatorio ex liberatione et glorificatione mea te potius consolari. Tu autem in proximo me sequeris. His dictis pia Lutgardis ad se rediit: et diem mortis illius, purgatorium, et glorificationem Sororibus cum maximo tripudio nuntiauit. Sed et hinc ueritas duos testes habuit; dum Fratri Domus Praedicatorum in Roma, ubi prius sepultus fuit, idem quod diximus de purgatorio et glorificatione in quarto die post obitum Dominus reuelauit. [Frater uero Bernardus ipsa

reuelante percepit, hoc idem illi de pluribus familiaribus accidisse:] Quid hoc euidentius facto? quis Judaeus, quis Gentilis, incredulitate sua, ueritatem tam euidentem poterit infirmare? Romae uix obiit, et quarta die in Brabantia hoc cognouit. Erubescat ille uilissimus obtrectator, qui dixit et scripsit debere profanos intelligi, qui mulierclarum scriberent phantasticas uisiones. Hoc notare uoluit dictum Jacobum uenerabilem, qui beatae faeminae Mariae de Oignies uitam beatissimam eleganti sermone conscripsit.

Anno quinto ante mortem suam Dominica tertia post diem Pentecostes, Euangelium, Homo quidam fecit coenam magnam, in Ecclesia legebatur: Prophetiae ergo spiritu tacta intrinsecus dixit Dominae Sybillae de Gagis cui in omnibus ut litteratiori moniali commissa fuerat procuranda: Scire te oportet, carissima, quod in die illa Dominica, quando Euangelium hoc legetur, ad coenam nuptiarum Agni transferar iam defuncta. Hoc dicto memorata Sybilla praedictam diem Dominicam, tamquam futuram diem transitus piae Lutgardis, cum summa expectatione praestolabatur. Quae dies ut uenerat, nec mori uisa est anni ipsius tempore reuoluto; dicta Sybilla phantasticam credens, ad tempus oblita est propheticam uisionem. At ubi annus quintus, sub eadem die, quam praedixerat, Dominica reuolutus est, posito defuncto corpore piae Lutgardis in feretro, Euangelium quod praediximus, ad Missam Conuentus matutinalem in ecclesia legebatur. Ad cuius auditum, quod iam diximus Sybilla memorabilis recordata, obstupuit: et quomodo istud

ante annos quinque pia Lutgardis spiritu prophetico praedixisset, cum admiratione omnium indicauit.

Quarto anno ante mortem eius gens crudelissima Tartarorum, erumpens sedibus suis, destructa maiori Hungaria Orientis, et minori Hungaria Occidentis, Turciae quoque et Graeciae parte per maxima, utpote Bulgaria atque Rescia, Poloniae etiam potentissimo Duce perempto, et terra populoque destructis; cum iam partem Teutoniae inuadere, Boëmiam scilicet, inchoassent; timor per totam Galliam atque Germaniam maximus erat, ne eas, sicut et terras alias, inuaderent atque uastarent. Veniens ergo F. Bernardus Frater Ordinis Praedicatorum, et Poenitentiarius Domini Papae, meticuloso nimirum rumore perculsus, rogauit piam Lutgardem quatenus instanter oraret Dominum, et a Germaniae finibus flagellum auerteret Tartarorum. Et illa: Non coepi, ait, modo pro isto negotio rogare Dominum; certa sum iam quod nunc ad terras istas Tartari non procedent. Quod ita ille accepit, ac si de caelo diuinitus sonuisset.

Circa idem tempus uenerabilis Balduinus, dictus de Barbenzon, Prior de Oignies, quondam in Aquiria annis pluribus Capellanus, uerbi Dei solennissimus Praedicator, contra consilium amicorum suorum rebus temporalibus se immiscuit minus digne. [Hic graui infirmitate correptus, pridie quam moreretur, digitum beatae Mariae de Oignies sibi praecepit exhiberi: quo praesente dixit: O ueneranda Domina, uiuens adhuc in corpore, in hora mortis succurrere promisisti:

succurre ergo nunc o Domina, succurre: iam tempus est. Mortuus est ergo ibidem Balduinus, et ibidem in Oignies digna ueneratione sepultus. Huius igitur in obsequiis et exequiis cum frater Bernardus noster interfuisset, et statim sepulto corpore in Aquiriam peruenisset; mox salutato eo, in ipso aduentu, dixit ei pia Lutgardis; Estne mortuus Dominus Balduidus? Et ille, miratus tam inopinatam, tam subitam interrogationem: Mortuus est, inquit, et iam sepultus. Quid tunc ergo? Cui illa. Ecce iam instanti Domina mea Maria de Oignies mihi apparuit, dicens: Surge, Surge, festina, carissima, rogare Dominum quia hora hac anima amici nostri Domini Balduini diuino iudicio exhibetur, de commissis et omissis Domino rationem redditura. Ecce quam uerax in testimonio, tam fidelis in promisso, O uenerabilis Maria, extitisti, quae piam Lutgardem, pro suffragio precum adire pro omnibus mortalibus uoluisti; ut quam potentissimam in animabus a purgatorio liberandis uiuens adhuc in corpore testata es, eius adiutorium pro amico defuncto, in gaudiis sublimata caelestibus, exorares. Benedictus ergo per omnia Deus, qui sanctitatem et merita sponsae suae, tam euidentissimo testimonio uoluit declarare]. Vide ergo Lector, quam seuero iudicio examinandi sunt, qui secundum Isaiam gladium uerbi Dei in uomeres laborum temporalium conflant; et pro lanceis inuectionum contra peccata, fructum pacis transitoriae ut uacent deliciis, metere iam festinant.

CAPUT II.

Modus in contemplatione seruatus. Praeparatio ad mortem praescitam. Morbus obitus.

Requisita a quodam spirituali et speciali amico suo, qualiter Christi faciem in contemplatione uidere soleret; respondit: In momento, inquit, apparet mihi splendor inaestimabilis, et quasi fulgur uideo eius ineffabilem pulchritudinem glorificationis: quae nisi raptim transiret ab aspectu contemplationis meae; cum uita praesenti hanc sustinere non possem. Post hunc uero fulgorem splendor intellectualis manet; et cum in ipso splendore quaero quem raptim uideram, non inuenio. Nota ergo lector, quod hoc idem est, quod in Canticis dicitur: Anima mea liquefacta, est, ut dilectus locutus est: quaesiui et non inueni illum; uocaui et non respondit mihi. Quid est Christum loqui in anima, nisi repraesentare illi suae diuitias bonitatis, sapientiae, et decoris? Ut ex his metiatur anima, quam bonum, quamque sapide sapientem, et a uirtutibus decoratum eum esse oporteat, qui eius amorem poterit in caritate perpetua promereri. Hunc ergo audiens anima liquescit in desideriis, et nititur obtinere quem conspicit: sed quia tempus perfectae uisionis nondum uenit, illum quem quasi praesentem habuit, subito perdit: ut tanto diligentius quaerat, quanto ardentius amat; et tanto ad possidendum mens latior praeparetur, quanto ad quaerendum frequentius innouatur. Proinde oculos Christi tam radiantissimo lumine coruscare dicebat, ut si possibile esset ipsum lumen solis splendoribus superfundi, tamquam sol stellas, et in infinitum magis solis radios offuscaret. Et hoc est quod qui-

dam religiosus Sacerdos scire desiderans, quid esset dicere: Pulchriores sunt oculi eius uino; monstrata est ei in sancto calice, ubi diuina mysteria celebrabat, facies Christi; cuius oculi tanto splendore luminis radiabant, ut totum mundum possent etiam in tenebris constitutum, magis quam mille soles illustrare. De ipso autem spiritu ueritatis edoctus quidam uitae spiritualis expertissimus praedicator, dixit: Quod numquam sicut piam Lutgardem aliquem in uita cognouit, ita perfecte per fidem migrantem in intellectum et affectum. Quod et ipse protestor, sicut et scripturis et relatione quorumdam spiritualium ex parte coniicio, licet ego sum homuncio talis luminis inexpertus. [Et quidem facile credi non posset quantis uidendi Christum desideriis aestuabat. Vidi ipse in hoc aliquando lacrymas eius tantas, quod uix eas aliquis sine lacrymis sustinere ualeret: accidit autem biennio antequam migraret a seculo quod Frater Noster Bernardus, in Aquiriam ueniens, eam iam per mensem infirmatam, et Sacramento Unctionis, quasi quotidie ad exitum praeparatam, inuenit. Ex ardentissimo enim desiderio uidendi Christum menti eius insederat, quod ad Dominum tunc transire debebat. Nullum ergo signum mortis in ea dictus Frater reperiens, ad illam tanto desiderio suspensam, dixit: Non uidetur mihi, Carissima, quod modo ex hoc seculo transeas. Quem illa anxio uultu reuerberans; Non sic, ait, Carissime, dicas, quia ualde desidero Christum Dominum reuelata facie contemplari. Et ille subridens: Non reuera, Mater carissima, non erit hoc modo: Cui illa, eleuatis ad

caelum oculis; Si, inquit, modo non erit, fiat uoluntas eius cras. Tunc de lectulo surgam, et eius corpus in solamen accipiam.

Die quodam cum anima piae Lutgardis, ad pietatem inclinata, Christo in contemplatione sincerius iungeretur, facta est uox super eam, audiente quadam deuotissima Moniali dicens: Deliciae meae sunt esse cum filiis hominum. Quid miri? quid noui? Paradisum paradisorum Augustinus, contemplatiuorum maximus, fidelem et deuotam animam nuncupauit, et merito: In creatione enim caeli et terrae, uerbo tantum dixit, et facta sunt: in recreatione uero animae, dilapsae per peccatum Adae, quantum laborem triginta tribus annis usque ad ignominiosam mortem Christus sustinuit, quis aestimare sufficiet? uerum Deum et uerum hominem haec quidem sustinuisse non ambigo: sed quanti pendendus sit ille, pro quo iste talia tantaque sustinuit, ad plenum numquam quis sufficiet admirari; maxime cum ille, qui uicem pro posse rependens, ea quae desunt passioni Christi in carne sua non desinit adimplere. Quod Lutgardem fecisse magnopere, nemo dubitat, qui hanc nouit; nullus ambigit, qui haec legit. Secundum praecedentia ergo, quid Christo Dei filio nostris temporalibus delicatius esse potuit, quam Lutgardis; Si fuerit, nescio; Deus scit. Unum scio, credidi propter quod locutus sum, quod nullam me talem uel legisse meminerim uel audisse.

Anno paulo plus quam uno ante mortem suam apparuit ei Dominus Jesus Christus, uultu illi congratulantis applaudens, et dixit: Jam instat

finis laboris tui: nolo te a me diutius separari. Tria tantum anno isto requiro a te. Primo mo quidem, ut referas gratias pro beneficiis iam adeptis; et in hoc requiras suffragia Beatorum: secundum est, quod pro peccatoribus meis te totaliter effundas in orationibus apud Patrem: tertium est, quod uenire ad me sine aliqua alia solicitudine hianti desiderio concupiscas. Penses ergo, Lector, quanti apud Deum meriti fuit, cuius calcaneo quando antiquus serpens insidiari debuit, huius mentem Deus tantum tribus solicitudinibus occupauit.

Paschali tempore proximo ante mortem suam apparuit ei Dominus Jesus Christus, cum gloriosa Matre sua in maxima gloria claritatis. Cumque pia Lutgardis, (ut fere semper) uitae praesentis exilium, et desiderium supernae patriae causaretur, dixerunt ei: Non te oportet Carissima, ab hoc praesenti tempore ulterius fatigari: iam tibi remedium perpetuae pacis disponitur ad coronam; nec te uolumus amodo diutius expectare. Haec pia Lutgardis saepe dictae Sybyllae de Gagis, statim ut reuelationem Domini accepit, cum maximo timore et exultatione praedixit: sicut enim nullam habuit in omnibus cariorem, ita nullam in omnibus familiariorem. Et merito: quia secundum praeceptum supradicti uenerabilis Jacobi, eiusdem Sybillae consilio, ut magis litteratae, in omnibus regebatur.

Quindecim diebus ante mortem suam apparuit ei gloriosa uirgo Maria, et beatissimus Baptista Joannes, quem amore specialissimo diligebat: qui et dixerunt ei: Jam instat consummatio tua, superest tibi corona iustitiae: nolumus te hic esse

diutius, omnes enim ciues caelici te expectant. Sed et Sancti apparuerunt ei anno illo frequenter in magna multitudine, et praedicebant ei excessum, quem completura esset instantius. Nec non et ei quidam amicorum eius specialium, qui iam praedecesserant, apparebant; gaudere se magnifice protestantes, quod eis sociaretur in proximo migratura. Haec cum dixisset quibusdam amicis suis, quaesitum est ab ea, quomodo discernere posset inter Sanctos. Et illa: De ipso, inquit, Christo Sanctorum Sancto, quidam animae illucens splendor egreditur, in quo unumquemque Sanctorum, qui apparet mihi, perfecte cognosco. Nota igitur, Lector, quod nihil aliud splendorem istum intelligo, nisi speculum Trinitatis uel aeternitatis. Sicut enim liber Sapientiae capitulo septimo dicit: Candor est lucis aeternae, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius; et cum sit una, omnia potest, et permanens in se omnia innouat, et per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei et prophetas constituens. Sanctos ergo, cum apparebant illi, rogabat obnixius, ut gratias referrent Deo pro ea, et pro beneficiis collatis sibi ab eo.

Frequenter Sorores in infirmaria Moniales redarguerat, eo quod minus bene et minus attente Canonicas Horas Deo soluerent diuinitus constitutas. Cumque anno dimidio ante mortem suam correctionem plenariam, secundum quod Diuinae Reuerentiae congruebat, in ceteris non uideret; dixit: Scio quod post obitum meum defectum istum in Sororibus manus Domini uindicabit; et tunc uerbi mei memores et flagelli humiliter

corrigentur, et mox retrahet manum Dominus, quam extenderat in uindictam. Quam ueraci spiritu haec fuerint prophetata, non est qui ambigat. Statim enim ut pia Lutgardis beata morte defuncta est, pestilentia grauis in conuentu Monialium mox grassatur, et infra breuissimi temporis spatium, numero quatuordecim, Moniales probatissimae sunt defunctae. Ego enim sub eo tempore ibidem ueni, et duas spiritu carneque sorores uno spatii momento migrantes, celebrata pro eis Missa in uno tumulo sepeliui. Nec mora post haec, cum se debiles in infirmaria, in dicendis solicite Horis, plenissime correxissent; manum suam, secundum quod pia Lutgardis praedixerat, Domino misericorditer reuocante, pestilentia mox cessauit. Rogo ergo uos o Aquiriae Dominae et Sorores ut piam Lutgardem in omnibus dictis quae obseruare poteritis, obseruetis: exemplorumque eius inhaerete uestigiis, et spero quod eius precibus peruenietis ad palmam, et in hoc exemplum sumite, quod subiungo.

De specialibus amicis eius quidam uir secularis in graue peccatum inciderat. Faciens ergo confessionem suam, poenitentiam quidem peccati fecit, sed nullam indulgentiae consolationem in oratione sentire promeruit. Quapropter in uoraginem desperationis fere cadebat: ueniens autem ad piam Lutgardem, quasi ad propriam matrem, quid egisset, et quid pro scelere sustineret, graui moerore conquestus est. At illa semel, iterato, ac tertio pro peccatore orationem effundens, nullum secundum quod solebat, responsum a Domino accepit. Ille uero in nullo se habere me-

lius sentiebat. Hoc uiso pia Lutgardis in oratione cum Domino mira spiritus instantia luctabatur. Tandem uero, ubi in ira Dominum misericordias continentem euincere non ualebat, dixit: Aut dele me de libro uitae, aut dimittas illi noxam hanc. Nec mora: in uoce hac Dominus ad misericordiam inclinatus, dixit: Ecce dimisi illi, quia confisus est de te: et non solum illi, sed et omnibus qui spem habent in te, et diliguntur a te, benefaciam propter te. Ad haec igitur Dei uerba, mox homo ille spem ueniae perfecte recipiens, ad statum gratiorem, et magis pacatum, quam ante lapsum, Domino propitiante peruenit.

Hinc ergo, quantum ad ipsam, dies sequitur exultationis et laudis; ad nos, uero et omnes illos qui eius patrocinii solatio uiuebamus, dies luctus, dies gemitus, et moeroris; dies, inquam, quem ego infelicissimus omnium, nec praeanticipare, ut saepius eam rogaueram, morte potui, nec subsequi possum, omni miserior orphano derelictus. Venit ergo dies, uigilia scilicet Octauarum Sanctae et indiuiduae Trinitatis, et graui admodum, sed lenta febre decubuit, Trini Dei indiuidua ueneratrix. Ingrauascente autem morbo exercebatur. Secunda feria sequenti quidam Conuersus Affligemiensis, Wilhelmus nomine (praecipue enim illius monasterii Fratres, propter religionis obseruantiam, diligebat) intrauit ad eam uisitationis gratia, et inter uerba alia dixit: Utinam Dominus noster Abbas sciret uos adeo grauiter infirmari. Et illa: Cras, inquit, ueniet ille carissimus meus, et uidebit me. Ad quod ille, responsum cum inopinabile duceret, admiratus conticuit. Et

mane facto, cum dictus Abbas uenerabilis ad duo milliaria prope transiret, et infirmari piam Lutgardem penitus ignoraret, dixit his qui secum erant: eamus uidere Dominam Lutgardem, quia eam elapso iam longo tempore non uidi. Venit ergo in Aquiriam: et cum intrasset ad eam, illa sincerissime gratulata, et de lectulo releuata, resedit; tenensque manum eius dixit; Jam recedo, Carissime, et nihil sub caelo carius te relinquo: de te autem a Domino me noueris consolatam. Hoc dicto in alia distractus Abbas discessit: et illa usque in feriam quintam magna spiritus alacritate remansit. Quinta ergo feria, cum uocem saepe dictae Sybillae de Gagis intrantis audisset, dixit: Sedeas hic iuxta cor meum: ecce plenum est claustrum militiae coelestis exercitus: animae Beatorum praesentes sunt, et multae Sororum nostrarum, quae ab hoc seculo praecesserunt. Haec dicens conticuit; et deinceps per totam sextam feriam uultu gratiosissimo, in Dei tantum contemplatione spiritu rapta, permansit. Sabbato autem cum in hora mortis instaret, oculos ad coelos aperuit: et Sacramentis praemunita sanctificis, in medium iuuencularum tympanistriarum principibus caelestis exercitus commixtis, psallentibus, anima felix ad liberas auras exultans, euolat ad superna; anno ab Incarnatione Domini millesimo, ducentesimo, quadragesimo sexto, mense Junio, sexto decimo Cal. Julii: Indictione quarta, anno aetatis suae sexagesimo quarto, hora circa uesperam, regnante D. N. Jesu Christo, cui est honor et gloria cum patre et spiritu sancto, per immortalia secula seculorum, Amen.

At ubi spiritum efflauit pia Lutgardis extremum, nonnullae ex Monialibus, quibus hoc datum optimum a Deo concessum est, tanta spiritus dulcedine, tanta alacritate repletae sunt, ut se non caperent prae stupore; et nimirum perfecte sentirent, quod cum immenso tripudio supernorum, ipse praesentialiter salutis nostrae princeps Jesus, animam illius ad delicias euocauerit paradisi. Proinde proprium ex natura morientium est, ut in morte liuido pallore nigrescant: pia autem Lutgardis, in signum innocentiae uirginalis, candorem in morte cum nitore lilii in facie praetendebat. Oculos in caelum (ut dictum est) instante hora mortis diu ante clausos aperuit, nec eos postea in morte uel post mortem reclusos habere potuit: quia ipse oculorum gestus, iter, per quod transierat spiritus, indicauit. Cutis autem totius corporis eius tantae lenitatis a contrectantibus est reperta, ut sub palpantis manu byssus pariter candens et lenis plenissime crederetur: nemirum simplex haec sine felle columba, lotos lacte puritatis oculos habuit, quae speculabatur residens iuxta fluenta plenissima.

CAPUT III.

Sepultura. Miracula.

Igitur cum sacrum cadauer exanime lauaretur, quaedam Soror, quae per annos plures usum penitus manus amiserat, casu et non ex proposito manu perdita inter lauandum corpus attigit, et subito, in plenum omnis operis usum, restituta est sanitati. Ecce quam subito, quam plane, sicut

superius diximus, uenerabilis Mariae de Oignies prophetiae uerbum impletum est, ubi in morte agens de pia Lutgarde praedixit: Spiritualia miracula in uita nunc facit; corporalia post mortem efficiet. Dignum utique et reuera dignissimum, ut quem pia Lutgardis in Sanctis suis uita mirabilem praedicauit, ille Deus eam euidentibus signis etiam post mortem mirabilem exhiberet.

Annis pluribus ante mortem eius plures Moniales et conuersos Fratres instanter rogaueram, ut si contingeret, sicut heu! contigit, me in morte piae Matris Lutgardis non esse praesentem; manum eius abscissam mihi, ob sacram eius memoriam, reseruarent: et in hoc licentiam uenerabilis Hawidis eiusdem loci Abbatissae obtinueram. Ut autem feminarum natura est, celanda penitus celare non posse, secundum illud uulgare prouerbium,

Scilicet ut taceas femina, si qua potest;

Moniales piae Lutgardi, quid de abscindenda manu illius ordinaueram; indicarunt. Nec multo post, cum in Aquiriam ueniens cum ea habere colloquium incepissem; ipsa me uultu intuens serioso, dixit: Audiui, fili carissime, quia manum mihi post mortem abscindere iam disponis: tu autem quid de manu mea facere cogites multum miror. Ego igitur rubore perfusus; Credo, inquam, quod in bonum animae et corporis mei tua mihi manus obueniet, si eam consequar, ut intendo. Tunc illa, sereno, ut erat, uultu subridens, et auricularium digitum dextrae manus in subliminari fenestrae, in qua colloquebamur deponens, Satis, inquit, tibi sufficiet, cum istum digitum

post mortem meam habere potueris. Tum ego confidentius iam inuectus: Nihil, inquam, mihi ex tuo, Mater, corpore sufficere poterit, nisi manum aut caput habeam, quo tunc releuer te orbatus. His dictis ad alia uerba descendimus, nihil alicui inde dicens, nihilque ponderans aut aduertens. Ergo illa defuncta, ubi nondum adhuc elato in ecclesiam corpore in infirmaria seruabatur, quidam Guido deuotissimus iuuenis, et alius socius suus, Fratres Conuersi piae Lutgardi manum abscindere cogitabant; sed cum hoc praesumere non auderent, eumdum digitum dextrae manus, quem mihi sufficere dixerat, amputarunt, et dentes de ore eius numero sexdecim extraxerunt. Cognita autem morte eius, et digitum amputatum audiens, nec quis digitorum esset intelligens; Nunc, inquam, uidebo lucidius, si uere Prophetes pia Lutgardis esse probabitur: quae dextrae manus suae auricularium mihi sufficere ante annos plurimos iam praedixit. Veni ergo in Aquiriam et eumdem, sicut praedixerat, amputatum inueni, et per omnia mihi sufficere eum, et felicem me fore, si hunc obtinere possem solicitus cogitaui. Super eo ergo Abbatissam adiens preces supplices cum lacrymis fudi: sed cum magno dolore meo solam ipsam Abbatissam inexorabilem mox inueni: credo tamen quod non sine dispensatione superni consilii: probare enim Omnipotens ordinabat, ut secundum promissum piae Lutgardis eius digitum obtinerem, quem nescia simplicitas denegarat. Iterato autem secundum tempus in Aquiriam ueni, uitamque piae Lutgardis scribere promittens, cum ingenti cordis laetitia super au-

rum et argentum optatum munus accepi. Nec me in hoc inuidus aliquis mordeat aut iudicet arguendum: si piae Lutgardis, nondum adhuc canonizatae, digitum tanto amore complector: quia beatissima Natalia Adriani Martyris mox occisi brachium abscidit. Venerabilis quoque Mariae de Oignies, nondum canonizatae, digitum in morte praecisum, piae memoriae quondam Aconensis Episcopus, et postea Romanae Curiae Cardinalis, annis multis ad collum suspensum pro maximo munere, solemnis memoriae Papae Gregorio nono, contra blasphemiae spiritum, quo atrociter tentabatur, portandum dedit. Beatae quoque Elizabeth Thuringiae Lantgrauiae, nostro tempore mox defunctae pollex, cum indice mox abscissus fuit. Quod autem in S. Natalia, et memorabili uiro Jacobo Cardinali, et in Gregorio Romanae urbis Pontifice, et aliis multis fide dignis tanta auctoritate praecessit; nullus in me quasi factum stultum et impium, nisi plane stultus et impius, iudicabit.

Ex hinc, cum sacrum corpus eius sepeliendum iaceret in feretro; quaestio mota est, ubi tantae et tam solemnes reliquiae conderentur. Et accidit ut ex ordinatione diuina uenerabilis Abbas de Alna, Pater secundum ordinem ipsius monasterii Visitator, ex triduo ante sepulturam piae Lutgardis, et maxime exitum expectaret. Mota ergo quaestione, ubi deceret thesaurum tam pretiosissimum tumulari; respondit Abbas: Et ubi, inquit, nisi in Ecclesia, ubi digne possit ab omnibus frequentari. Sane per omnia et prouide respondit et digne, secundum ea quae ipsamet in uita

praedixerat. Cum enim magis familiares eius in Aquiria Moniales, ab ea in uita quaesissent, quid facerent ipsa mortua, quae tanta orationum eius suffragio frustrarentur; respondit; Ad tumulum, inquit, meum confugite; ibi uobis adero mortua, sicut uiuens. Quam uero et prophetico spiritu ista praedixerit, nullum ambigo iam nescire, qui fido corde eius adiutorium inuocauit. Ubi autem hoc conuenientius fieri debuit, nisi in deputato loco, ubi adhaerere Deo in oratione et contemplatione consueuit. Obtinuit ergo uerbum Abbatis consensum omnium, et in dextro chori latere, iuxta parietem ubi orare consueuerat, in loco solenni et honorifico, sepelitur. Dicta autem Sybilla de Gagis, epitaphii more uersificans, dixit.

Lutgardis luxit; uitam sine crimine duxit; / Cum Christo degit, quam lapis iste tegit. / Esuriens haec et sitiens caelestia, luxit; / Mera dies, sponsi facies, illi modo luxit. / Haec speculum uitae, flos claustri, gemma sororum; / Fulsit in hac pietas, compassio, gloria morum.

Nec mora, postquam sepulta est, apparuit cuidam Elizabeth de Wans, in Aquiria moniali, quae quondam in Campania Galliae apud S. Desiderium fuerat Abbatissa. Apparentem autem in magna gloria, sciscitata est dicens; O dulcissima Domina, numquid per aliquid temporis spatium purgatorium pertulisti? Et illa; non solum sine purgatorio ad requiem transii, uerum etiam cum ante purgatorium haberem transitum, afflictis ibidem compatiens benedixi; et multas animas, ex beneficio diuino, poenis exemptas, ad amoenitatem mecum transtuli Paradisi. Haec ea dicente,

uisum est dictae Elizabeth, quod cuidam iuuenculae moniali, Machtildi nomine, adhuc uiuenti pia Lutgardis diceret: Sequere me. Per quod illa intelligens, quod eam per mortem iuuencula sequeretur, seipsam quoque ad sequendum Elizabeth offerebat, dicens: Liceat etiam me te sequi, Mater dulcissima. Et pia Lutgardis, Non potes, inquit, me modo sequi, sed postmodum me matrem sequeris filia. Quae uisio statim effectum habuit: nam iuuencula, quae a pia Lutgarde inuitata est ad sequendum, infra dies nouem defuncta est: Elizabeth uero, quae se ad sequendum obtulit, nec cui sequi concessum est, superuiuit.

Praeterea, cum, secundum prophetiam piae Lutgardis, inter moniales Aquiriae dira pestis morientium grassaretur; quaedam de Monialibus in uisione uidit, quod multi ecclesiam monasterii insolenter irruerent. Et cum nullus eos prohibere ab insolentia potuisset, uidit quod pia Lutgardis surrexit de tumulo, et omnes cum maxima uiolentia ab ecclesia propulsaret. Nec mora effectum suum uisio beata consequitur, et ab insolentia pestilentis contagii Aquiriae monasterium liberatur.

Raptim unaquaeque Monialium quidquid de cingulis, de peplis, uelis, ac rebus aliis habere potuerunt, quasi pro Reliquiis, et reuera maximis Reliquiis, distraxerunt. Nobilissima autem puella Beatrix de Roania Monialis, quae patrimonio suo monasterium Aquiriae copiosissime a pauperie releuauit, anthracem, quem carbunculum physici dicunt, in collo habens, uelum capitis piae Lutgardis circa collum posuit: et perniciose turgens

inflatio uisibiliter mox aufugit. Juste quidem, o pia Lutgardis, et digne per omnia hoc fecisti, ut tua post mortem spiritualia meteret, cuius in hac uita temporalia suscepisti.

Dominus Alardus, ibidem annis plurimis Capellanus, cum pollicem inflatum in magna quidem anxietate doleret, pollici inflato piae Lutgardis Reliquias alligans, remedium doloris et inflationis sensibiliter mox probauit.

Oda Suppriorissa Aquiriae, cum manum grauiter doleret inflatam, circumligans piae Lutgardis reliquias, sensit continuo remedium perfectissimae sanitatis.

Eiusdem nominis consanguinea mea, nata de oppido Brania, Monialis, cum ex debilitate capitis, qua diu uexata est, nullum prorsus odorem lilii recipere potuisset, et ad tumulum piae Lutgardis lilia ponerentur; horruit quidem ipso aspectu, sed cum solum caput ad tentandum ingressum ostii posuisset, nullumque grauamen aduerteret; mox confidentius introgressa, loco haesit, tumulum adiit, lilia naribus admouit, et nullum penitus capitis dolorem sensit. Eadem Monialis, cum nocte quadam in tenebris ad piae Lutgardis sepulchrum orandi gratia se prosterneret; offendit oculo ferrum acuminatum candelabri, manumque mox obiecit oculo, ut orbiculam eius quasi loco erutam, ne penitus caderet retineret. Dolore igitur intolerabili coarctata dixit: Quid est o sancta mater Lutgardis, quod mihi accidit? In ueneratione tui procidens, oculum perdidi, quem custodire debueras; et inde molestiam retuli, unde remedium praestolabar. Haec dicens

surrexit, et momentaneo unius horae spatio plenissime restituta sanitati, nihil languoris pertulit uel doloris.

Maria de Audena, Aquiriae Monialis, cum grauissimo dolore capitis torqueretur, ita quod nullo prorsus corporis membro posset uel ad momentum quiescere, et se per terram impatientius uolutaret; mirantibus omnibus, qui eam subito sensum perdere cogitabant, uelo piae Lutgardis in tantum uisibiliter mox curatur, ut nullus in ea dolor penitus remaneret.

Matrona quaedam nobilis cum in partu diutissime et periculosissime laborasset, allato cingulo de setis equorum facto, quo pia Lutgardis ad carnem in macerationem corporis sui uti consueuerat, utero superposuit; et cunctis stupentibus sine ulla doloris conditione in salutem sui et suae sobolis liberatur. Hoc idem in diuersis locis, et in diuersis personis efficaciter est probatum.